

IHNÁTOVE HANUŠOVCE

2018

ZBORNÍK

8. ROČNÍKA

LITERÁRNEJ SÚŤAŽE AUTOROV

Zostavovateľ: Mgr. Agáta Krupová

Vydavateľ: MsKS mesta Hanušovce nad Topľou

Grafická úprava obálky: Zuzana Sotáková

Hlavnú cenu Jána Ihnáta venoval Milan Ihnat z Kanady

ISBN: 978-80-973142-0-0

EAN: 9788097314200

O B S A H

Úvodné slovo	5
Ihnátove Hanušovce 2018	6
Vyhodnotenie súťaže Ihnátove Hanušovce 2018	8

Ukážky prác ocenených autorov

Hlavná cena

Renáta Kuljovská	11.
------------------------	-----

Publicistika

Ján Meričko	14
Alena Rachel Jurečková	16
Ján Pivovarník	21

Základné školy

Poézia

Mária Barnovská	24
Martina Kovalčíková	25
Stela Kerpčárová	26
Katarína Chmeliarová	27
Timon Angel Veverka	28
Ema Fröhlichová	29
Marek Šlosár	30
Tatiana Sabolová	31
Timea Anna Wilmanová	32
Bianka Zribková	33
Martina Foltinová	34

Próza

Simona Tutková	36
Zlatica Šulianová	38
Simona Kalaninová	40

Stredné školy

Poézia

Andrea Bajnóczyová	42
Kristián Lazarčík	43
Barbora Podhorská	44
Karina Repková	45

Michaela Prejšová	46.
Kristína Reiselová	47
Timea Ignáthová	48

Próza

Jovana Martina Oravecová	49
Klaudia Rybovičová	53
Monika Kobelárová	55
Barbora Langová	57
Filip Chochula	60
Ema Lívia Jakubcová	62
Anna Gocoliaková	66
Slávka Jalčová	69
Mária Váňová	72

Dospelí

Poézia

Zuzana Martišková	74
Peter Šípoš	75
Zuzana Holendová	76
Hana Michalková	77
Ľudmila Kõmivešová	78
Emília Filipová	79
Andrej Kučinský	80
Silvia Magyarová	81

Próza

Jana Cigániková	82
Zuzana Martišková	84
Ivana Obuchová	87
Emília Molčániová	89
Marta Lehetová	91

Z tvorby hanušovských krajanov

Daniela Peleščáková	95
Lenka Kerestešová	96
Jana Jančovičová	97

Milí čitatelia!

Literárna autorská súťaž Ihnátove Hanušovce 2018 sa koná v roku 100. výročia narodenia Jána Ihnáta, hanušovského literáta, ktorého meno nesie. Ján Ihnát sa narodil 27. marca 1918 v Hanušovciach nad Topľou. Maturoval na Evanjelickom gymnáziu v Prešove v roku 1938, potom začal študovať na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave. Počas svojho krátkeho života, ako príslušník literárnej skupiny združenej okolo časopisu Nový rod, publikoval predovšetkým v tomto mravno-náboženskom a literárno-kritickom periodiku. Zomrel na tuberkulózu 22. júla 1941 v rodných Hanušovciach.

Súťaž tohto roku sa koná už ôsmykrát. Hlavným organizátorom tohto ročníka je MsKS mesta Hanušovce nad Topľou v spolupráci s Hanušovským literárnym klubom HALIKLUB. Sponzorom hlavnej – finančnej – ceny je aj tohto roku pán Milan Ihnát z Kanady, za čo mu vyslovujeme vďaku.

Cieľom súťaže je nielen podnecovať mladých i tých skôr narodených k písaniu kvalitnej poetickej, prozaickej a publicistickej tvorby, ale ju aj prezentovať prostredníctvom zborníka najlepších prác, ktoré odborná porota v zložení PhDr. Peter Karpinský, PhD. (spisovateľ a jazykovedec, vedúci Katedry slovenského jazyka na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove) a PaedDr. Eva Kolárová (pedagogička, poetka a autorka piesňových textov) vyhodnotila ako najlepšie. V neposlednom rade dávame autorom súťažných textov príležitosť stretnúť sa s porotcami konzultovať i navzájom medzi sebou diskutovať vlastnú tvorbu na pracovnom seminári, ktorý nasleduje po slávnostnom vyhodnotení súťaže Ihnátove Hanušovce 2018.

Tohto roku sa do súťaže prihlásilo 117 súťažiacich zo všetkých kútov Slovenska, ale aj Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí spolu zaslali vyše 350 súťažných príspevkov. Tak ako aj v predchádzajúcich ročníkoch aj teraz sa opätovne súťažilo v troch vekových kategóriách a v troch súťažných žánroch – poézia, próza a publicistika. Ihnátove Hanušovce sa od iných súťaží tohto druhu líšia tým, že dávajú autorom možnosť prezentovať sa aj cez publicistický žáner – fejtóny, reportáže a iné druhy dokumentárnej tvorby. Žiaľ, súťažiaci o meranie síl v publicistickom štýle a jeho žánroch doposiaľ neprejavovali až taký záujem, ako by sme si želali. Chceme však veriť, že nasledujúce ročníky prinesú pozitívny obrat aj v tomto smere.

Mgr. Agáta Krupová
zostavovateľka zborníka

Ihnátove Hanušovce 2018

Ihnátove Hanušovce predstavujú veľmi osobitú a zaujímavú literárnu súťaž, keďže v sebe spájajú nielen autorov všetkých vekových kategórií, ale aj práce rôznych literárnych i neliterárnych žánrov (próza, poézia, dráma, no i publicistika).

Rôznorodosť žánrov i tém sa prejavila aj v tomto ročníku súťaže a autori ponúkli porote kratšie i dlhšie prozaické texty (tematicky orientované na príbehy zo života, no i diela tendujúce k dobrodružnej či fantasy literatúre). Podobne i v poézii sa objavovali básne predstavujúce intímnu lyriku, angažovanú poéziu, diela nadväzujúce na vlnu duchovnej poézie, ale aj veršiky orientované na detského čitateľa. Dramatické práce boli zastúpené o čosi zriedkavejšie, no veľkej popularite sa tešili publicistické texty, medzi ktorými sa najčastejšie objavovali reportáže, fejtóny a „úvahy“.

Porota, v zložení PaedDr. Eva Kollárová a PhDr. Peter Karpinský, PhD., mala pomerne komplikovanú prácu pri výbere tých najlepších diel a na svojom zasadnutí konštatovala, že úroveň súťažných prác bola v globále dobrá, no mladí, ale aj zrelší autori sa stále dopúšťajú podobných chýb.

V poézii je to istý „návrat“ k poetike slovenského romantizmu, čo sa prejavuje na úrovni obraznosti, rytmiky a rýmovej konštrukcie. Práve rýmy pôsobia súťažiacim básnikom najväčšie problémy. V úpornej snahe vytvoriť rýmovanú poéziu, autori zabúdajú na metaforu, vo výpovedi vytvárajú nezmyselné, resp. logicky násilné konštrukty. Možno by mnohým občas nezaškodilo prečítať si novšiu slovenskú poéziu, nemusí byť ani tá najmodernejšia, aby zistili, že poetika a poézia sa v súčasnosti posunula už míľovými krokmi dopredu.

V rámci prózy zas autori často siahajú po tzv. vážnych témach (smrť, tragická choroba, nešťastie), pravdepodobne dúfajúc, že tak aj svojmu dielu zabezpečia vážnosť a umeleckú hodnotu. Žiaľ, nie všetci takéto ťažké témy dokážu adekvátne zvládnuť, a tak texty sklzavajú k sentimentu a pátosu. Pri mladších autoroch, hlavne autorkách, by porota odporúčala čítať (a písať) aj iné diela než romantické texty, ktoré okrem ľúbostného príbehu, odohrávajúceho sa v nejakej neslovenskej krajine, neposkytujú už žiadnu literárnu hodnotu.

Vcelku zaujímavé práce sa vyskytovali v publicistickej tvorbe, tam mala porota výhrady len k tzv. úvahám (či esejám?), ktoré sa často pohybovali na školskej úrovni a neponúkali čitateľovi originálnejšie a kreatívnejšie názory na opísanú problematiku.

Napriek týmto niekoľkým kritickým slovám môže porota ešte raz zdôrazniť, že celková úroveň súťažných prác v tomto ročníku Ihnátových Hanušoviec bola uspokojivá.

Veríme, že autori budú i naďalej rozvíjať svoj talent, a hoci sa možno zo všetkých nestanú „profesionálni“ spisovatelia, budú šíriť obdiv a lásku k písanému slovu vo svojom okolí.

Za porotu
PhDr. Peter Karpinský, PhD.

UYHODNOTENIE SÚŤAŽE IHNÁTOVE HANUŠOVCE 2018

Hlavná cena Jána Ihnáta

Renáta Kuljovská, Dunajov, okr. Čadca

Publicistika

Cena: Ján Meričko, Humenné

Cena: Alena Rachel Jurečková, Vrútky

Čestné uznanie

Ján Pivovarník, Hanušovce nad Topľou

Poézia ZŠ

1. miesto: Mária Barnovská, Stará Ľubovňa

2. miesto: Martina Kovalčíková, Stará Ľubovňa

3. miesto: Stela Kerpčárová, Michalovce

3. miesto: Katarína Chmeliarová, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie

Timon Angel Veverka, Stará Ľubovňa

Ema Fröhlichová, Stará Ľubovňa

Marek Šlosár, Stará Ľubovňa

Tatiana Sabolová, Bystré, okr. Vranov nad Topľou

Tímea Anna Wilmanová, Stará Ľubovňa

Bianka Zribková, Svidník

Martina Foltinová, Bystré, okr. Vranov nad Topľou

Próza ZŠ

- 1. miesto:** neudelené
- 2. miesto:** Simona Tutková, Čierne nad Topľou, okres Vranov n. Topľou
- 3. miesto:** Zlatica Šulianová, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie

Simona Kalaninová, Humenné

Poézia SŠ

- 1. miesto:** Andrea Bajnóczyová, Stará Ľubovňa
Kristián Lazarčík, Hlohovec
- 2. miesto:** Barbora Podhorská, Stará Ľubovňa
- 3. miesto:** Karina Repková, Stará Ľubovňa
Michaela Prejsová, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie

Kristína Reiselová, Partizánske
Timea Ignáthová, Košice

Próza SŠ

- 1. miesto:** Jovana Martina Oravecová, Dunajská Streda
Kludia Rybovičová, Stará Ľubovňa
- 2. miesto:** Monika Kobelárová, Topoľčany
- 3. miesto:** Barbora Langová, Stará Ľubovňa
Filip Chochula, Topoľčany

Čestné uznanie

Ema Lívia Jakubcová, Levoča
Anna Gocoliaková, Kysucké Nové Mesto
Slávka Jalčová, Michalovce
Mária Váňová, Revúca

Poézia dospelí

- 1. miesto:** Zuzana Martišková, Topoľčany
- 2. miesto:** Peter Šípoš, Topoľčany
- 3. miesto:** Zuzana Holendová, Bánovce nad bebravou
Hana Michalková, Hanušovce nad Topľou
Ľudmila Kõmivešová, Banská Bystrica

Čestné uznanie

Emília Filipová, Svätý Peter, okr. Komárno
Andrej Kučinský, Rajka, Maďarsko
Silvia Magyarová, Žarnovica

Próza dospelí

- 1. miesto:** Jana Cigániková, Slovenský Grob
- 2. miesto:** Zuzana Martišková, Topoľčany
- 3. miesto:** Ivana Obuchová, Bratislava

Čestné uznanie

Emília Molčániová, Predajná, okr. Brezno
Marta Lehetová, Hanušovce nad Topľou

HLAVNÁ CENA JÁNA IHNÁTA

Renáta Kuljovská

destinácia (ne)známa

koľajnice a pri nich
rastú divé maky akoby
nebolo nič prirodzenejšie
slnko svieti neúprosne a niektorí
nesú iba batoh na pleci
nechránení vo vetre akoby
sa naozaj dalo utiecť
doďaleka len s jedným závažím

podaktoré vlaky ešte majú
okná cez ktoré sa dá
prestrčiť hlava a byť
v súzvuku s krajinou počas
pohybu počúvať rytmus
premýšľať mimo neho

je známe že cesty tým
istým smerom sú vždy iné
dnes mrzne a prišiel vlak
so stenami bez otvorov
a ľudia cestujúci naľahko
nie sú k dispozícii na
veľkolepé predstavy
zostal nám len
celý svet za oknom

XXXX

dievča vo vlaku
čosi niekde hlboko
(v jej očiach – v твоjich útrobách
v hukote kolies na trati)
číta knihu – tvoju obľúbenú
pozerá sa z okna - tak ako to robievaš
neoslovíš ju
vystúpiš na svojej stanici
a ona bez mena veku a slov
zostane vo vlaku naveky

jednoduchosť

na pobreží škótskeho ostrova
prestalo pršať
more i obloha sú oceľovo modré
slnko zapadá
dozlata sfarbené ovce
sa pasú na sýtozelenej tráve
už nič viac
v tento deň netreba

dievča vo vani

ležím vo vode
a uvažujem aké to je
byť ako Lizzie Siddal
ako Ofélia na obraze
alebo Ofélia v skutočnosti
či iná zbásnená, ospievaná
maľovaná, nemŕtva

možno (by) sa cítila rovnako mizerne
ako dievča vo vani
ktoré (sa) musí zbásniť samé
či už je (to) skutočné
alebo nie

začiatky

a možno sa v meste
cítim najlepšie v pondelok na obed
pár hodín pred dažďom
pár dní po zime
vo vetre a naľahko
keď je zdanlivá všemožnosť novej jari
cítiť i tu

Ján Meričko

Kto bude upratovať?

(Fejtón.)

Ani dva týždne po tom, čo koncom leta stará Zaštopkaná z prvého poschodia umrela, nemal kto pozametať pred vchodom do bytovky. Prerokovali sme teda nepríjemnú záležitosť s plnou vážnosťou na lavičke oproti a keďže Lörinc spravidla všetkých prekričí, dostal právo urobiť záver schôdzky. Lörinc teda poveril všetkých prítomných úlohami a sám seba menoval za koordinátora v predmetnej veci.

Druhý i nasledujúce dni sme iniciatívne konali. Dve baby išli za primátorom, aby situáciu pred naším vchodom bezodkladne riešil. Ďalšie dve navštívili direktora mestských služieb hlavne s cieľom vyskúmať možnosti dlhodobého poverenia jednej alebo dvoch osôb z verejnoprospešných prác, aby pred vchodom pravidelne upratovali.

Mne sa ušlo najhoršie. Mal som pozháňať poslanca zodpovedného za našu ulicu, konkrétnejšie za náš bytový dom a ešte presnejšie za náš vchod. Nikto mi však nevedel povedať, ktorý z tých jedenástich v našom obvode to je. Nič sa nedalo robiť, musel som osobne za každým. Poslanec – lekár mal napratanú čakáreň pred ambulanciou, preto som jeho návštevu radšej vypustil. Podnikateľ – poslanec ma odbil slovami: „Tááák, na takéto *debility* ja nemám čas, *kámoš!*“ Nepochodil som ani u ostatných. Riaditelia organizácií a vedúci úradov sa vyhovorili na pracovnú zaneprázdnenosť a vyťaženosť, jeden bol na pracovnej ceste v Bruseli, iný v Spojených štátoch, neviem ktorý s frajerkou na dovolenke na Havaji.

Niekoľko dní sme Lörincovi nosili iba samé zlé správy. Skľúčený z organizačného neúspechu ma požiadal, aby som išiel aj za jedenástym poslancom z obvodu. Urobil dobre. Laco, majiteľ jedinej reštaurácie na sídlisku a angažovaný poslanec zároveň, ma vypočul, ponúkol kávu a potešil. „Tu máš novú metlu

a *kýbel* z môjho skladu, viac pre teba nemôžem urobiť,“ riekol a navyše dodal: „Idú však voľby, tak pamätaj, komu máte dať svoje hlasy!“

„Metlu a vedro by sme mali,“ konštatoval na lavičke už lepšie naladený Lörinc, „treba nám však niekoho, kto zastúpi nebohú Zaštopkanú.“ Riešenie sme našli až za tmy. Staráť sa o čistotu pred vchodom bude osoba, ktorá sa nasťahuje do voľného bytu po nebohej Zaštopkanej.

Čakali sme s nádejou takmer dva mesiace. Na naše nemalé sklamanie sa na prvé poschodie nasťahovala Lacova dcéra. Taká namyslená fíflena, drzý horenos. Keď nás zbadala na lavičke oproti, prihovorila sa: „Čo tu tak podaromnici vysedávate, dedkovia?! Nevidíte, aký je pred vchodom *borde!*? Tak s tým niečo urobte!“

Od tohto dňa sa pri upratovaní striedame - ja s Lörincom.

Alena Rachel Jurečková

Národnostné menšiny

„Pluralistický a demokratický štát môže žiť a prosperovať iba na základe vzájomného rešpektovania práv a povinností väčšiny a menšiny.“ (Ján Pavol II.)

Problémy národnostných menšín nie sú o nič menšie ako rasová neznášanlivosť. Hlavné problémy vznikli v dôsledku zložitých etnických pomerov na hraničných čiarach novovzniknutých štátov ako výsledok mocensko-politických ašpirácií, hospodárskych a iných záujmov pri určovaní hraníc po rozpade Rakúsko-uhorskej dualistickej konštitučnej monarchie. Cieľom zmluvy bolo zachytenie výrazných určujúcich črt právnych noriem, v ktorých sa odrážalo postavenie národnostných menšín.

Otázky by sme mali riešiť internacionálne, ale prihliadať na národné cítenie a vlastenectvo a vidieť obidva fakty tak, aby výsledkom bolo odstraňovanie národnostných rozporov. V pozornosti je predovšetkým človek, jeho kvality, schopnosť tvoriť, prijímať a šíriť kultúru, materiálne a duchovné hodnoty.

V nacionálne nejednotnom štáte vôľa väčšiny nereprezentuje vôľu všetkých občanov. Princíp národných kúrií sa po prvý raz realizoval až v roku 1906 na Morave, a síce v svojej dvojitej podobe ako kúria voličov a ako kúria volených. Počet českých a nemeckých poslancov, ktorí sa mali voliť, bol určený dopredu a nebol predmetom volebného boja. Snem bol rozdelený na českú a nemeckú kúriu.

Katalóg Moravského vyrovnania obsahoval zmeny krajinského poriadku, poriadku volieb do parlamentu, zákonov o oddelení školských úradov a krajinkej kultúrnej rady, ako aj zákona o používaní jazykov krajiny. Ďalej zmenu o rozhodnutiach o rozpustení škôl alebo o zmene ich vyučovacieho jazyka o rozhodnutiach o zjednocovaní a oddeľovaní obcí proti vôli zákonného zastúpenia najmenej jednej zo zúčastnených obcí.

Orgány buržoázneho štátu nedokázali spacificikovať ani veľkostatkárov, ani nimi vykorisťované vrstvy dedinského obyvateľstva. Štrajky proti veľkostatkárom boli intenzívne. Vznik Československej republiky priniesol zmenu aj do života nemeckej menšiny na Slovensku. Veľa českých Nemcov bolo na Slovensko povolaných do základnej vojenskej služby.

Odlíšny pôvod, ale aj iné fakty znásobovali nejednotnosť a rozptýlenosť nemeckej osady a obce boli navzájom izolované a medzi sebou nekomunikovali. V roku 1918 sa v jednom časopise objavil citát: „Sme Nemci a zostaneme

Nemcami a chceme zostať vo svojej vlasti - v Uhorsku.“ Nepatrná menšina Nemcov nemôže predsa rozhodovať o osude Slovákov.

Vývoj počas 30 rokov Karpatonemeckej strany podporovanej z Berlína i z českých krajín vážne znepokojili maďarské vládne kruhy. Maďarská zahraničná politika sa usilovala oslabiť ríšskonemecký vplyv. Česko-Slovenská republika vznikla ako štát Čechov, Slovákov a viacerých národnostných menšín. Po rozdelení sa stala SR viac národnostne zmiešaným štátom ako ČR.

Príslušníkov rozdeľujeme na menšiny - Maďarov, Rusínov a Nemcov. Na viaceré etnické skupiny - Rómovia, Chorváti, Židia... Etnografickú skupinu tvoria Gorali (pri ktorých sa odborníci nezjednotili, či patria k etnickému spoločenstvu Slovákov alebo Poliakov). Kultúra národnostných menšín v kontexte európskych premien: v dňoch 15. - 17. októbra 1993 navštívili Bratislavu zástupcovia národnostných menšín zo Slovenska, Českej republiky, Ukrajiny, Maďarska, Rakúska, Chorvátska, Slovinska, Srbska a Talianska. Rozoberali problematiku kultúry národnostných menšín a etnických skupín na Slovensku. Zaujímavé boli údaje o podpore národnostných médií. Na Slovensku v tej dobe bolo okolo 13 maďarských vydavateľstiev, vychádzajú časopisy v maďarskom jazyku. Štátne dotácie na maďarskú národnostnú tlač boli však označené za nedostatočné a bola vyslovená nespokojnosť s úrovňou maďarského národnostného vysielania Slovenskej televízie.

Tolerujeme maďarské časopisy, denníky, týždenníky? Pozitívne sa zhodnotilo maďarské národné vysielanie Slovenského rozhlasu. Je nám ľahostajné, keď preladujeme rozhlasové stanice a počujeme maďarský jazyk?

V maďarskej menšine zohráva významnú úlohu značná odlišnosť maďarského a slovenského jazyka, silné národnostné cítenie a uvedomenie. Obe spoločenstvá vnímajú nepriaznivú záťaž minulosti tak, že to bolo práve ich spoločenstvo, národ, ktorému bolo ublížené, ubližované. Ústava SR zaručuje: právo rozvíjať vlastnú kultúru, rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Je len otázne, a problémy pre SR nastávajú pri úradnom jazyku. Taktiež zo strany Maďarska sú požiadavky na dvojjazyčné názvy silné.

Maďarskí politici chcú upraviť to, čo je upravené dávno.

Po maďarskej etnickej menšine je rómska druhou najväčšou. Odlišuje sa svojím pôvodom, jazykom, spôsobom života, historicko-spoločenskou úrovňou, sociálno-triednou štruktúrou a napokon antropologicky. Správanie Rómov sa značne líši. Odlišujú sa tiež životnou úrovňou, štýlom života, myslením, kultúrou. Majú vysoký počet detí a nízky počet starších osôb. Z etnografického hľadiska sú najčastejšie rozdeľovaní do dvoch základných skupín:

- starousadlí Rómovia
- vlašskí Rómovia.

Z hľadiska ekonomickej štruktúry - triedne a kvalifikačne homogénni.

Väčšina Rómov patrí do kategórie nekvalifikovaných robotníkov, nízkych príjmových skupín a z toho vyplývajúcej nízkej životnej úrovne. Komplex problémov dostal v minulosti názov „cigánsky problém“, resp. „cigánska otázka“. Ich odlišnosť je ostatnými obyvateľmi vnímaná negatívne. Vychádzalo sa z predpokladu, že zaostalo žijúci Rómovia nemajú možnosť pozdvihnúť svoju životnú úroveň vlastným pričinením. Po novembri 1989 sa začal inštitucionálny rozvoj rómskej kultúry. Revolúciou vznikla však otvorená forma a prejavy nedemokracie, rasizmu, ľahostajnosti, nevšímavosti ľudí a spoločnosti vôbec. Nedostatok vzdelania a kvalifikácie patria k rómskym problémom číslo 1. Deti sú mentálne aj sociálne zanedbané. Tiež hygienické návyky sú pod úrovňou. Rómska rodina žije inak a inak svojich potomkov vychováva.

„Ide o to, či tento štát bude dôsledne chrániť práva ľudí ochotných pracovať a poctivo sa živiť, alebo či bude podporovať príživníkov a tolerovať zločincov. Ak chce Róm žiť a má v sebe trochu vôle žiť, tak to ide.“ Základ je netolerovať príživníkov, trestať lumpov, podporovať skutočne potrebných a bezmocných, bez ohľadu na rasu a národnosť. Riešenie vidí spoločnosť v odstránení sociálnej zostalosti, zvýšením pracovnej disciplíny, znížením kriminality a využitím množstva pracovnej sily.

Rusínska a ukrajinská menšina sa od slovenskej populácie líši nižším počtom detí a vyšším starších ľudí. Taktiež nižším zastúpením robotníkov a kedysi vyšším členov poľnohospodárskych družstiev. Na rozdiel od maďarského jazyka je rusínsky a ukrajinský príbuzný so slovenčinou.

Územie obývané príslušníkmi národnostných menšín a etnických skupín nie je politickým „úradným“ úsilím. Hlavné je rešpektovanie historických hraníc.

Rešpektujeme individuálne práva? „Aké práva dávame my, nech dávajú aj oni. Nemožno byť ale veľkorysým.“ Aby nevypukli kruté boje ako v Náhornom Karabachu či v Bosne. Bolo by neskoro zasahovať, neskoro hasiť prudký oheň, ktorý dokáže vyvolať etnická nespokojnosť.

V národnostných maďarských menšinách neexistuje žiadna nadradenosť. Prečo by sme sa nepodelili s niečím čo máme?

Na Slovensku máme jediné - štátom podporované rusínsko-ukrajinské divadlo na svete. Význam menšín čoraz viac vzrastá. Poľská minorita je podstatne menšia. Všetci občania, tak isto deti ako aj dospelí, by mali byť stále informovaní, že na zemepisnom priestore nežijú len Slováci.

K demokracii patrí aj schopnosť prijať druhého človeka, aj keď sa od nás odlišuje.

Vládla ilúzia, že Poľsko je jednonárodný štát. Ľudia sú zrazu prekvapení, keď sa dozvedia, že tam žije slovenská, ukrajinská, litovská, nemecká či rusínska menšina.

„Ak nie som Rómka, Židovka, Vietnamka, Poľka ani Maďarka nemusím sa skinheadov báť.“ Napísala v rozhovore - Bielej sile výslednie, redaktorka v rozhovore s „kriminálnym živlom“.

„Na prach. Rozkopeme ich na prach,“ je ich životným úsilím. Už z ich oblečenia, celého výzoru a správania na verejnosti vane strach. Vyholená lebka, bejzbólová páлка alebo reťaz v ruke znepokojuje každého, kto má čo len prejsť po pri skínovi. Ich názory ako vystrieľať alebo zatvoriť Cigáňov niekde do geta sú detinské. Keď niekto niekoho „špinavého“ zabije, obdivujú ho, je to geniálne. Prečo je to geniálne? Je o jedného špinavého menej. Skinheadi sa na pohromy nepripravujú. Idú a brutálne napadnú každého, kto sa im nepáči. Vadia im Maďari, vraj čo sa rozťahujú na našom južnom Slovensku. A pre Cigáňov by najradšej postavili koncentračné tábory, alebo ich poslali niekde do Indie.

Ale veď Cigáň je tiež človek! Čo na to povedal prívrženec skinhead: „To nie je človek, to je Cigáň.“ Sú to mladí ľudia, ktorých päste sú tvrdé ako oceľ, srdcia bijú pre vlast' a sú za samostatné, čisté, biele Slovensko.

Ľudia, ktorí zažili boje na futbaloch, si radšej zápas pozrú doma v papučiach na fotelke pred televíziou. Príkladným zápasom bolo napríklad stretnutie Slovan - Ferencváros v Bratislave, keď si lístky zakúpilo okolo 18 000 maďarských fanúšikov. Z ktorých stačila 15-členná skupina, aby napáchala výtržnosti v hoteli, v reštaurácii, kde nevyplatili účet, ale aj na ulici, kde napadla 20-ročného občana. Bili a kopali ho, zobrali mu nákupnú tašku a obrúčku.

K násilnej zrážke došlo 28. novembra 1992 v okrese Martin pred koncertom s typickým skínskym názvom - Krátky proces. Skíni po príchode na železničnú stanicu zbadali dve Rómky, tak si na ne počkali. Mladíci pri výrokoch ako „čierne tváre“ či „banda cigánska“ Rómky dokopali a bili palicami. Do verejných zariadení by zavesili cedulky "LEN PRE BIELYCH". Ale veď ten, kto zbije ženu, nemá ďaleko k tomu, aby udrel dieťa. Len tak, za to, že žije...

V bratislavskom PKO boli útoky na bezbranných veľmi silné.

Oficiálna organizácia skinheads Vlasteneckej ligy privábila obrovskú pozornosť médií svojou pražskou a prerovskou demonštráciou. Verejnosť o týchto ľuďoch vie, že ide o skupinu nebezpečných extrémistov. Demonštrácia proti zneniu Listiny základných práv a slobôd „Čisté mesto“ - skandovali - úprava, tý-

kajúca sa pobytu kriminálnych cudzincov na našom území, zameraných predovšetkým na rýchle zistenie osôb, pohybujúcich sa na území našej republiky neoprávnene. Zabrániť legalizáciu drog, zvýšenie trestného stíhania ich výrobcov a distribútorov. Prijatie tvrdých opatrení, zabraňujúcich ich šíreniu medzi mládež. Väčšina bodov z programu Vlasteneckej ligy existuje v našej spoločnosti ako reálny a vážny problém. Okrem „vyholených amatérov“ odrastených v škole nemá nikto z politikov odvahu tie problémy aspoň nazvať, nie to, aby hľadal cesty k ich riešeniu.

Dovolím si citovať z náborového letáku HOSTu (Hnutie za občiansku slobodu a toleranciu): „Chceme žiť v súlade so svojím svedomím, a preto už nebudeme nečinne prihliadať prejavom násilia, brutality a k diskriminačným tendenciám v našej zemi. Ľahostajnosťou a mlčaním totiž začína spoluvina. Ako slušní občania tak reagujeme založením HOSTu.“

V Bratislave organizovala Slovenská únia pre mier a ľudské práva sobotný veľkonočný mierový pochod nesúc transparenty proti fašizmu, rasizmu a intolerancii. Odpor mladých ľudí voči akýmkoľvek snahám „prikrášliť“ minulosť a bagatelizovať fašistický charakter slovenského štátu v rokoch 1939-1945 je silný. Účastníci vypočuli text listu bývalého prezidenta SR Michala Kováča, ktorý pripojil svoj hlas ako hlas hlavy štátu za mier, nebezpečenstvo ozbrojených konfliktov v mnohých regiónoch sveta, kde potláčajú ľudské práva a slobody.

Buďme spokojní so situáciou akú máme, aby nebola ešte horšia.

Organizácia spojených národov vyhlásila rok 1995 za rok tolerancie. Na silvestrovskú polnoc duneli všade vo svete slávnostné petardy. V hlavnom meste severokaukazského Čečenska Groznom umierali vtedy ľudia pod zásahmi ruských vojsk. Letecké rakety a bomby, ničivé raketový systém typu GRAD, delostreľba, minomety, guľomety, tanky, obrnené transportéry a samopale nemali nič spoločného s novoročným veselím. Ruské vraždenie urobilo z Grozného mesto strachu a hrôzy. Tak o akom Roku tolerancie môže byť reč?

Zahraniční študenti prišli na Slovensko študovať, nie zomrieť. Skupina skinheadov ich denne prepadá na diskotékach, v kaviarňach, dokonca aj v internátnych izbách. Nie sú to emigranti, nikoho neoberajú o chlieb. Mnohí, čo študujú súkromne, si platia 6-8 tisíc dolárov ročne. Nič predsa nemajú zadarmo. Ani ubytovanie, stravu, nákup kníh, pomôcok, ani nemocenské poistenie.

Snahy o dobré meno Slovenska budú zbytočné, ak sa skínom nezabráni, aby ho rasistickými útokmi na cudzincov kazili. Aj oni budú mať deti, nevedia, či sa raz nedostanú študovať, alebo pracovať do zahraničia. Čo by potom povedali, keby napríklad obyvatelia USA útočili na našich krajanov len preto, že sú cudzinci.

Ján Pivovarník

Kredenc a raňajky

Do deda Andreja sme išli s bratrancom poránu a privítal nás zvláštny odor bielej kávy. Biela káva sa robila z cigórie alebo melty spolu s mliekom. Nieкто dával viac melty, no vynikajúca je v takomto prípade len ocukrovaná a bez mlieka. Je trochu nahorkastá, no ako povedal dedko – dobrá na žalúdok. Starí ľudia bežne hovorili, že všetko horké je dobré na trávenie. Tá biela káva sa robí tak, ako to robili naši. Trochu čiernej kávy melty a päť až šesť dielov prevareného mlieka, cukru len trošičku, aby ho tam nebolo veľmi cítiť, tak maximálne pol kávovej lyžičky na tri deci. Dedo to jedol podobne ako mój s troškou chleba. Namáčal si kôrku, potom odhryzol a dôkladne požul. Bolo to zvláštne, ako sa vedeli najesť skoro z ničoho a pritom vedeli, že čím je človek starší, tak má jesť menej a možno kvalitnejšie. Kvalitnejšie v zmysle nie veľa, výživne, dobre rozžuť, premiešať so slinami a v pokoji.

Už si nepamätám o čom sme sa potom rozprávali, len viem, že sme vybehli na záhradu, kde boli moruše a najedli sme sa morušových jahôd. Tak sme ich volali. Boli biele, ružové a také veľké čierne. Babka nás sem-tam vyhrešila, lebo sme sa od čiernych zašpinili, a to sa nedalo vyprať. Podobne som sa sem tam zašpinil u druhého deda, keď sme vyrábali *pukavky*, čo boli také špeciálne pušky z bazového *chabzového* dreva a piestu *ramača* vyrobeného, myslím, z jaseňa alebo iného tvrdého dreva. Z bazového dreva sa odrezal asi tridsaťcentimetrový hrubší kmeň a vnútorná mäkká dužina sa vytlačila von pomocou nejakej železnej tyčky, prípadne sa vystrúhala diera pomocou ručného vrtáka – *švidra*. Piest *ramač* sa musel následne vystrúhať pomerne k diere v *pukalke* a nabíjalo sa to trnkami *tarkami*. Boli tvrdé a pri strieľaní to strašne pukalo. Najprv sa vložila jedna, tá sa vtlačila dnu až k ústiu, následne sa vložila dozadu nová a tá sa mierne vtlačila asi dva-tri centimetre dovnútra. Tak bola pripravená na strieľanie. Zatlačením piestu dovnútra vznikol tlak, ktorý vymrštil prednú ohromnou silou von. Keď to niekoho trafilo, bola aj modrina. Najhoršie na tom všetkom bolo, že to strašne „prášilo“. Tá trnka sa tlakom drvila a šťava nezmazateľne a nevyprateľne značila všetko navôkol. Ale bolo to úžasné a stálo to zato. Bol to podobný pocit, ako vôňa tej bielej kávy. Všetko musí byť presné a potom to má žiadaný efekt. Stačí, keď do bielej kávy dáte zlý pomer mlieka, cigórie s cukrom a stratí to glanc. Chuť je celkom iná, nepôvodná. V *pukalke* je tiež dôležitý pomer a fortieľ výroby. Po káve sa však cítite sýty, po strieľaní z *pukalky* dostanete

na zadok, lebo ste zničili zväčša ešte dobré oblečenie, ktoré sa muselo zväčša vyhodiť. A ako som tak niekedy sedel po takom výprasku pri peci, prišla babka a z kredenca vytiahla cukrík. Urobila mi bielu kávu, namastila chleba s maslom, osolila. Chuť na nezabudnutie.

Za dedom Andrejom boli veľké obrazy svätých a patrónov. Nevieam, kde sú a bolo by dobré zistiť to. Zmizli podobne ako zástavy, ktoré boli na držiakoch vedľa lavíc v kostole. Lebo oltár sa nápadne podobal na naše a v podstate všetky kredence. V našich boli sklenené vitríny, šuplíky *šuflatky* a množstvo tajomných nástrojov. Nožov, rôznych vidličiek a otvarákov. V oltári sa ukrývalo tiež tajomstvo, no tomu som ako decko nerozumel, pričom pán farár nám neraz počas omše pohrozili, lebo sme sa chechtali a robili naprieky. Neminištroval som stále, tak čas zvonenia počas omše bol pre mňa španielska dedina. Čakal som na pokyn od chlapcov spoluminištrantov. Ozvalo sa – „teraz“, zazvonil som, potom zase teraz a ja som zase zazvonil. Keď sa to zopakovalo niekoľkokrát po sebe a kostol šumel, pán farár gánili očami, ostatní miništranti sa šúfali od smiechu, pochopil som, že mám asi problém, podobne ako keď som sa zašpinil morušovými čiernymi jahodami alebo trnkami pri pukaní. Prežil som aj to vyťahanie za uši. No druhýkrát som nezazvonil pre istotu vôbec, čo bol zase problém, dospeľým niekedy nevyhovieš.

Tak ten dedo Andrej mal troch synov. Môj dedo mal tiež trocha ďalší už ani neviem, bolo nás veľa. V nedelu sme sa u susedov poobede stretli, mamky a dievčatá sa rozprávali vonku, posedávali okolo a chlapci, či už chlapi, hrali karty a špásovali. Nikdy ma už potom tak nebolela od smiechu sánka. Humor je soľou života a oni si ho solili poriadne. Hral sa Ďurak, alebo Durak, kedy sa vyhadzujú karty na základe ich hodnoty a farby, pričom sa následne vyhadzuje nepotrebná alebo taká, aby ju následný nemohol prebiť a položiť svoju kartu. Ak sa tak stalo, musel si zobrať celú kopu kariet. Medzi tým rozprávali svoje loptošiny a ostatní to komentovali svojim pohľadom. Bud' ukrivdeným, čím ešte viac prilievali olej do ohňa, alebo nadneseným, čo bolo k popukaniu. Vedeli si urobiť srandu a vtíp zo všetkého. Dnes sa takýto humor pomaly vytráca a ľudia sa už nevedia schuti zasmiať, tobôž nie na vlastný účet. Takéto častovanie a smiech trval niekedy hodiny. Ako deti sme si niekedy aj cvrkli do nohavíc, to sa nedalo vydržať. Vtipy boli veľmi smiešne, niekedy aj neslušné, avšak slušne zaobalené. Niekedy nám unikala pointa, ale učili sme sa rýchlo. Trefné komentáre typu vezmi si to a hraj, my ti doprajeme, je po asi piatom opakovaní pre toho istého človeka priam pohroma. On si zúfa a ostatní sa idú ušúľať od smiechu. Nebolo

to v duchu urážky ani výsmechu, proste nešla karta. Na to sa musela zachovať chladná hlava, lebo neraz ten, čo takto dopadol, nakoniec vyhral a všetkým to s patričným okomentovaním vrátil dupľom. Tam som sa naučil, že nikdy nie je amen. Stále treba bojovať a Pán Boh nikdy nechodí neskoro. Stryná a teta na nich nadávali, že nás, deti, učia živánstvu a rozumieť čertovým obrázkom, ale bavili sa všetci. Ostalo mi to dodnes. Keď som hrával s mojimi deťmi *Človeče, nehnevaj sa*, stále ma vyhadzovali a tešili sa z toho. Mám však od malička v sebe práve takéhoto bojového ducha a následne som začal „hrať“. Všetkých som vyhádzal, začal vyhrávať, až nakoniec vyhral, čo celú rodinu privádzalo do zúfalstva. Deti plakali a manželka hromžila, že ako im to môžem robiť, ešte ona to znesie, ale prečo trápim deti. Väčšinou som sa im vyškieral, nie škodoradostne, ale tak drzo zdravo, že majú hrať, nevzdávať sa a nefňukať, nakoľko im to nepomôže. Po čase sme sa nad tým všetci zasmiali. Na deťoch však vidím, že im ostal ten pocit ako mne po našich, že aj keď sa zdá všetko stratené, stačí zabrať a bojovať. Do posledného dychu. Plač a nervozita ešte nikomu nepomohli. Nech si prší, nech si bije hrom, stačí pohnúť rozumom.

Takí v rodine sme skoro všetci, ktorí sme sa narodili v minulom storočí do sedemdesiateho roku, ale možno aj terajšia nová generácia po deväťdesiatom roku. Ten humor a bezvýchodiskovosť možno riešiť tým kredencom, kde majú babky schované množstvo sladkých zázračných liekov. Prípadne tým *frištikom* s kávou, kde sa veľa veci utrasie. Tá vôňa, atmosféra a bolesť svalov na sánke je nezameniteľná.

ZÁKLADNÉ ŠKOLY

POÉZIA

Mária Barnovská

X X X

pozri sa

hore

listy schádzajú po schodoch

na zem

ukazujú vetru

kde má fúkať

aby si bola vždy správne strapatá

keď pozeráš

na stromy zdola

skrývajú ťa pred slnkom

keď vylezieš vysoko

nenájde ťa ani vietor

Martina Kovalčíková

bylinkové ráno

pointa sa vždy skrýva

na lúke

kráľovsky zlatá obloha

padá k zemi

pohľad smeruje k tulipánom

privoňala som si

k belasému tieňu v diaľke

vôňa čaju

ma priniesla späť

napijem sa znova

Stela Kerpčárová

Halloween

Jeseň vládne, listy fúka,
nazrie dámam do klobúka.
Je október, vládne spleen,
už sa chystá Halloween.

Všade tekvíc ako maku,
stretnete aj strigu dáku,
tekvice už v oknách strašia,
no duchov nám nevyplašia.

V záhrade je travička
a v nej malá hlavička.
Oranžová ako nik,
urobím z nej lampášik.

Polievam ju ako viem,
zavše ju aj pokopem.
Keď už na ňu jeseň trúbi,
vyrežem jej krásne zuby.

Katarína Chmeliarová

ako to cítime

ľudia

občas chladní a tuhí

no mäkkí ako perina

sme osobnosti

a predsa sa škatuľkujeme

vzdávame sa skoro

už sme zostali len my dvaja

tak rozbíme

sklenené steny

nášho hranatého väzenia

Timon Angel Veverka

pred letom

slnko je kráľom

medzi kvietkami

žltá hlávka púpavy

voda je rytier

čo zachraňuje životy

strom je bytovka

pre vtáky a iné stvorenia

len ja sa cítim ako kúsok puzzle

ktorý nepatrí nikam

Ema Fröhlichová

Kto je to?

fotograf HO nezachytí

steny HO nepočujú

žiadna farba HO nevystihuje

slová HO neopíšu

Marek Šlosár

X X X

notová osnova
päť snowboardov
kreslia čiary
na snehu
na papieri

hudba roztápa
řadovú krásu

všade dookola ozvena
vtáčí spev
je tu hudba jari

Tatiana Sabolová

Zima

Ročné obdobie ...
Pre niekoho čarovné,
pre niekoho smutné,
pre niekoho veselé
a pre iných kruté.

Každý ju vidí inak.
Niekto vidí biele vločky tancujúce po oblohe ako ladné baletky,
iný zase niečo biele, čo padá a rozbíja sa na čriepky.
Niekto cíti jemný vánok hrajúci sa s vláskami,
iný silný vetrisko, čo sa nesie svetom medzi zrútenými troskami.

Mráz nás štekľí na perách ako sladký cukor,
vonku ako biely poprašok vysokých hôr.

Sviatky v zime čakajú nás,
tešíme sa, sú plné krás.

Dobrá nálada, úsmevy preveľké,
častočasť s rodinou len doma pri telke.

Niekto to vidí tak.
Iný vidí samotu, slzy v očiach mať môže.
Keď nemá s kým tráviť čas, nik mu nepomôže.
Ako samotári sa po ulici túlajú,
oslavovať chuť nemajú.
No aj napriek všetkému
tešíme sa na zimu
plní očakávaní.

Timea Anna Wilmanová

pražské uličky

kráčam

ani neviem kam

cez prázdne uličky

aj keď nevidím cestu

nemôžem zastaviť

ostávajú už len stopy

ktoré zmaže sneh

Bianka Zribková

Cieľ

Nech svetlo svieti tam,
kde ostatným nepohrdam.

Vidím svoj cieľ,
v srdci mám milión vznášadiel.

Keď úsmev na tvári mám,
šťastie najradšej rozdávam.
Aj tie najsmutnejšie momenty
majú svoje argumenty.

V myšlienkach si premietam,
Spomienky, na ktoré si spomínam.
Hoc aj ten najmenší cieľ,
si veľmi splniť chcem.

Martina Foltinová

PRÍRODA NA KOLOTOČI

Každý rok má štyri deti –
Leto, Jeseň, Zima, Jar.
Každučké má inú tvár.
Sú to štyri ročné obdobia,
vždy nám radosť urobia.

Leto k nám vždy prichádza,
hrejivými lúčmi nás pohľadza.
Leto má vždy každý rád,
lebo je so Slnkom kamarát.
Chodia oni stále spolu,
cez prázdniny si dajú aj chladenú kolu.

Keď sa Leto unaví,
pani Jeseň ho pozdraví.
Začala farbiť lesy dozlata,
keď tu deťom spadol šarkan do blata.
Slnko ešte hladí lúky,
ale už má studené ruky.
Jeseni niekto z diaľky kýva,
ktože je to?
Predsa pani Zima.
Stromom ona zhodí zlatý šat
a chladným dychom ich objíma.
Všetko je už zrazu biele
aj Slniečko sa už ledva smeje.
Každý vie, že nikoho už nezahreje.
Iba snehuliakom vtedy dobre je.

Ako každý deň má svoj koniec,
tak aj Zime už zvoní Zvonec.

Na trón si teraz sadla Jar,
aby ukázala svoju tvár.
V zemi to už strašne vrie,
rastlinkám tam tesno.
Keď sa všetok sneh roztopí,
po Zime už nezostane ani stopy.
Všetko sa preberá k životu
a to znamená, že Jar je opäť tu!

Takto ide krokom krok
dookola každý rok.

ZÁKLADNÉ ŠKOLY

PRÓZA

Simona Tutková

Baletka

„Nechaj ma!“

Tresk! Ach. Ospravedlňujem sa, ako to tu trieska. Ale moja sestra Viki mi nedá pokoj. Stále chce, aby som sa s ňou hrala. A ešte s bábikami. Koľkokrát som jej vysvetlila, že už nemám šesť rokov ako ona.

„Pod' sa so mnou hrať!“

„Viktória! Koľko razy som ti povedala, že NIE!?“

„Neviem.“

Toto robí každý deň.

„Nati!“

„Viki, koľko mám rokov? Desať! A ty? Šesť! A aký je medzi tým rozdiel?“

„Jeden, dva, tri, štyri!“

„No výborne. Ani ti to nebudem kontrolovať.“

„Hm.“

Tieto hádky sú tu každý deň.

„Viki!“

„No?“

„Pod' tu.“

„Idem.“

„Viki, keď budeš dobrá a nebudeš chcieť, aby som sa s tebou hrala, tak ti kúpim najväčšiu limonádu sveta!“

„Hejjjj!“

„Dobre, tak sa choď hrať s mamou.“

„Dobre.“

Tak a už som sa jej zbavila. Toto robím často, aby mi dala pokoj. Ale aj tak jej to nikdy nekúpim. Možno hej. Ale až vtedy, keď sa z nej stane dobré dievča ako anjel. A ináč. Ako ste mohli už od Viki počuť, volám sa Natália a mám desať rokov. Toto ste od Viki mohli počuť, ale toto nie. Som baletka. Na balet chodím od

šiestich rokov, takže som začala asi keď som bola prváčka. Veľmi ma to začalo baviť. Mám za sebou sedem baletných vystúpení. Mama ma tam dala preto, lebo som už v škôlke vedela robiť šnúru, mlynské koleso, kotrmelec, stojku a mostík. Niežeby som sa vychvaľovala, ale bola som ohybná ako húsenica. Keď som bola v treťom ročníku, išla som s rodičmi do kina na film Dancer. Neviem, či ste ho videli, ale mali by ste si ho pozrieť, je skutočne dobrý. Musím uznať, že balet je vážne drina. Potrebujem stále cvičiť. Keby som jeden deň necvičila, môžem na všetko zabudnúť. Balet mám stále poobede a niekedy aj cez víkend. Aj keď väčšinou cez víkend cvičím doma. Teraz pred chvíľou som tiež cvičila. Je to veľmi pekný, ale aj veľmi náročný tanec. V druhom ročníku som si na balet zlomila nohu. Nemohla som cvičiť. Keď som už mala nohu v poriadku, asi mesiac som si zvykala na tancovanie. Bolo to ťažké. Nevedela som sa poriadne postaviť na špičky. Z baletu som nevedela skoro nič. Potom som to všetko dobehla. Teraz ma čaká dosť náročný tanec. Musím sa pripravovať. Je už túto stredu! Dnes je pondelok! Aj sa teším, aj sa bojím. Musím sa vážne pripravovať. Ahooj!!!

Zlatica Šulianová

Hľadá sa mama

Zatvorila sa brána do čarovnej Zeme. Čo sa asi stalo predtým, než bola otvorená? A prečo sa vlastne zavrela? Nuž to nikto nevie okrem soba menom Windy. A tu sa začína tento príbeh, alebo sa už začal?

Cez ľadovo-kryštálovú fujavicu sa Windy prechádzal, chcel nazbierať pár kúzelných kvetov. Áno, naozaj išiel zbierať kúzelné kvety života v zime. Potreboval ich na čarovnú zmes, aby mu pomohla vrátiť jeho mamu, ktorá zomrela. Lenže tie kvety rastú iba v čarovnej jaskyni, ktorá je strašne nebezpečná.

Hovorí sa, že v čarovnej jaskyni je brána do čarovnej Zeme. Pred bránou je starý strom, ktorý sa rozpadáva, len čo naň niekto fúkne. A čarovné kvety rastú práve pri ňom, no keď sa chce k nim niekto dostať, potrebuje perlový diamant. Totižto jeden odvážny sob tam už bol, mal pri sebe aj perlový diamant a všetko, čo tam videl, zapísal do svojho zošita lietajúcim perom. A preto sob už trochu vedel, čo ho čaká, aj keď sa v tom zošite nepíše všetko. Smutné je, že práve ten múdry sob na ceste späť zahynul a nikto nevie prečo. Niekto hovorí, že ho zničili diamantové jelene a že pred smrťou rýchlo odložil zošit a perlový diamant. Lietajúce pero mu pomohlo zachovať tieto veci. Každý vie, kde je zošit, no nikto nevie, kde je perlový diamant. Ten zatiaľ nikto nikdy nenašiel.

Windy sa napokon rozhodol, že tam pôjde a myslel si, že okrem tých kvetov by mohol v jaskyni nájsť aj perlový diamant. Keď však do jaskyne nazrel, pocítil strach a nebezpečenstvo. A keďže bol Windy malý slabý sobík, nebezpečenstvo bolo ešte väčšie. No poháňala ho túžba za mamou.

Vystrašený teda vošiel do jaskyne a pomaličky sa po nej prechádzal. Jaskyňa bola tmavá, no čím ďalej išiel, tým viac jaskyňa žiarila na fialovo. Všade okolo neho boli krásne veľké fialové kryštály. Zrazu zbadal niečo prekrásne. Bol to jeleň s kryštálovým parožíom a diamantovými očami.

V zošite si Windy prečítal, že každý, kto sa zahľadí jeleňovi do očí, v okamihu sa zmení na kúsok kryštálov, ktoré sa prilepia k ostatným kryštálom na jeleňovi. Preto je jeleň stále väčší a silnejší. Windy sa teda rýchlo pozberal a snažil sa potichu prekážnuť, aby sa jeleňovi vyhol. Bolo to ťažké, lebo jeleň mal aj dobrý sluch a počul každý pohyb, no našťastie bol slepý.

Windy kráčaľ ďalej, ale postupne sa mu zhoršovalo dýchanie a začal tam pomaly umierať. Z posledných síl sa zahľadel na jedno miesto v jaskyni a čo nevidí!

Perlový diamant. Bol priamo pred ním. Našiel ho. Snažil sa ho zobrať, mal však málo sily. Pokúšal sa ďalej, až sa mu to napokon podarilo. Rýchlo ho zobral do papule. Nabral silu a začal znova normálne dýchať. Zrazu sa zo slabého chudého sobíka stal krásny diamantovo-perleťový silný sob.

Už mu nechýbalo veľa a zázračné kvety mal na dosah. Zastali však pred ním stromoví strážcovia, boli silní, ale Windy na nich iba fúkol a už ležali na zemi. Podišiel ku kvetom, oslobodil ich a vyrobil čarovnú zmes. Otvoril bránu do čarovnej Zeme a hodil ju tam. A vtom zbadal svoju mamu, vošiel dnu a zavrel bránu. To však bola chyba, pretože ten, kto zatvorí bránu, sa už nedostane von. Zmes nebola dosť silná na to, aby ostal s mamou navždy. Chvíľu ju síce videl, ale tá sa znovu stratila.

V čarovnej Zemi nebolo nič. Žiadne jedlo, žiadna voda, iba skaly. Po čase Windy zomrel. A tam, kdesi medzi hviezdami, našiel svoju mamičku, ale tento raz už pri nej ostal navždy. Konečne bol šťastný.

Simona Kalaninová

Prázdniny s Laurou

Blížili sa letné prázdniny. Rodičia nám oznámili, že tento rok nepôjdeme k moru. Celé leto, vraj, budeme tráviť na našej chalupe v Olšinkove. Chodíme tam často, ale väčšinou len na víkendy, maximálne tam trávime týždeň - dva. Ale celé leto? Vôbec som si to nevedela predstaviť. Olšinkov je veľmi malá dedinka, ktorá má len zopár obyvateľov, aj to väčšinou sú len starí dôchodcovia. Príroda je tam síce okúzľujúca, ale žiadne deti! Žiadny obchod! A dokonca žiadne wifi! Dva mesiace obrovskej nudy! Tuším by som aj celé letné prázdniny radšej chodila do školy.

Hneď prvý deň prázdnin, keď sme sa balili na našu chalupu, nám ocko oznámil, že ujo Marián bude celé letné prázdniny odcestovaný, a preto sa budeme musieť postarať o jeho psíka. Teraz som sa už vôbec netešila na chalupu. „Tak preto nepôjdeme k moru! Pre jedného psa, ktorý iba stále šteká!“ hnevala som sa. Už som vedela, že ujo Marián má veľkého ovčiaka, aký vzbudzuje strach. Zakaždým, keď sme k ujovi prišli na návštevu, vždy na nás z klietky hrozne štekal. Ešte šťastie, že nám ocko kúpil minulý týždeň veľký bazén. So sestričkou Ninkou sa aspoň v bazéne trochu vybláznime.

Prvý deň bol super, ujo Marián mal priviesť psa až na druhý deň. S Ninkou sme sa nevedeli nabažiť vody v bazéne. Ani sme sa nenazdali a už tu bol večer. Unavené sme si ľahli spať. Hneď ráno, ešte sme tvrdo spali, nás budil štekot psa. Pomaly sme sa obliekli a išli privítať uja Mariána. Spolu s rodičmi jedol chlebíčky a pil teplú kávu. Laura bola priviazaná o plot. Štekala, akoby ju niekto dral z kože. Ujo nás poprosil, aby sme na Lauru dávali veľký pozor. Len som očami gúľala, ale aj tak som súhlasne prikývla. Veď sme mali za starostlivosť o Lauru sľúbený nový mobil.

Ujo odišiel. Vonku bolo čoraz teplejšie, až sa to nedalo vydržať. S Ninkou sme poskákali do bazén a šantili sa až do chvíle, keď nás mamka zavolala na obed. Zvyšky jedál sme potom mali odniesť Laure. Tá brechala, až ma uši boleli. Upokojila sa, keď jedlo pristalo blízko nej. S neuveriteľnou rýchlosťou všetko zožrala a hneď bola pokojnejšia. Len čo sme jej hodili potravu, dali sme sa na útek. Aj keď bola priviazaná o reťaz, veľmi sme sa jej báli.

Ďalší deň už Laura toľko nebrechala. Asi si zvykla na nový domov. Aj na nás si začala zvykať. Zakaždým poobede nás ocko poprosil, aby sme jej odniesli zvyšky

jedál. Ona nás už nedočkavo čakala. Keď sme sa k nej blížili, vrtela chvostom a skákala od radosti. Večer ocko povedal, že sa pôjde s Laurou prejsť k potoku. Jej musí byť tiež veľmi horúco a navyše sa potrebuje trochu schladiť a prebehnúť. Ocko ju priviazal na vôdzku a spýtal sa nás, či pôjdeme s ním. Laura bola veselá. My sme išli za nimi. Potom mi ocko navrhol, či by som si nechcela vyskúšať podržať vôdzku. Najskôr sa mi táto myšlienka nepáčila, ale potom som si povedala: Prečo nie?

Lenže pes bol veľký a určite aj o dosť ťažší ako ja, začal utekať a ja s ním. Vlastne on vodil mňa a nie ja jeho, ale bola to celkom zábava. Pes skočil do vody a ja za ním. Za nami Ninka s ockom. Potom sme vyšli na breh a on nás všetkých poľká. Aj keď som mala ešte pred Laurou veľký rešpekt, musím uznať, bolo to celkom fajn.

Prechádzky k potoku sa stali našou každodennou rutinou. Až raz sa mi Laura vytrhla z vôdzky a sama sa rozbehla k vode. Volali sme na ňu, aby sa vrátila. Poslúchla nás a keď sa rozbehla, skočila nečakane na mňa a zvalila ma rovno na zem. Ocko mi povedal, že sa nemusím báť, vraj sa len chce hrať. No ja som ten deň o nej nechcela počuť. Keď som si večer ľahla do postele, uvedomila som si, že Laura nemá kamarátov ani súrodencov, preto sa chce hrať s nami.

Jedného dňa mamka piekla koláče. Rozmiesila cesto, naplnila džemom a dala piecť. Keď sa upiekli, dala ich vychladiť na okno. My so sestrou sme sa hrali v záhrade s loptou, Laura bola s nami. Iba nakrátko sa nám stratila z očí a hneď sa aj vrátila. Mamka nás neskôr zavolala na koláče. Zobrali sme z okna misku, no nič v nej nebolo. Kto ich zjedol?

Najprv sme obvinili Lauru, aj sme na ňu nakričali, no keď sme uvideli ocka pod hruškou, ako spokojne odfukuje s plným bruchom, vedeli sme, kde sa stratili koláče z misky.

S Laurou bola každú chvíľu veľká sranda. Stále sme sa s ňou hrali, skákali, behali k potoku, pomaly sme už aj zabudli na bazén a aj na sľúbené mobily.

Keď nám ocko oznámil, že zajtra pre Lauru príde ujo Marián, boli sme smutné. Aj sme si poplakali. Naše priateľstvo s Laurou bolo neuveriteľne silné. Chvíľu sa mi zdalo, že aj Laura plakala.

Od minulých prázdnin už viem, prečo je pes najlepší priateľ človeka.

STREDNÉ ŠKOLY

POÉZIA

Andrea Bajnóczyová

X X X

za mrežami zaprášeného sveta
hryzú klásky bosé nohy
na mieste
kde sa vtáčie pierka chytajú za ruky
a vzduch hompáľa plody malín

chcem si zapleť vietor do vlasov
rozplývať sa
v abstraktnom vermíre

až kým si nedoskladám sen

Kristián Lazarčík

tik-tak

V tých štyroch minútach
bolo
všetko

Ty
ja
s dlaňou v lístí
a tvoj
vzdych.

v твоjich očiach
dejiny mali
svoju správnu tvár

a moje očkám v plote
šepkali nočné želanie
že my takto...

...už navždy...

alebo
aspoň
na
štyri
minúty

Barbora Podhorská

SLOBODA

bosými nohami vírila svety

bez šiat

bez topánok

bez tých trápnych čísel

v bielom kruhu tvorila nové veci

no ráno sny zmiznú

víta nás prítomnosť

zbiera dni

čo sa jej roztrieštili

keď lietala bosá

vyčkáva

kým slnko stratí silu

a ona (opäť)

nespútaná

živá

mladá

dá zbohom

zlatým klieťkam

Karina Repková

•

snažím sa spomenúť si
kde to začína

natiahnem ruky vpred
nedýcham
svetlo na dosah

atrament sa vpija do papiera
píše môj príbeh

pramene vlasov skáču po tvári
brnkajú mi po nose
ako tvoj pohľad

čakám na odpoveď

Michaela Prejšová

uisti ma že som že sme

pierka z tvojho vankúša

sa vznášajú

utekajú

mojím oknom

stoj vonku

chyt' ich do sieťky na motýle

prines ich zabalené

do tvojich dotykov

uložím ich naspäť do vankúša

zašijem

Kristína Reiselová

Jablko

Krásne dokonalé

Šťavnaté chutné

Červené

Na večné veki zviazané s pokušením

Pýri sa od hanby

Hnev a nenávisť

Hanba a potupa

Had bol ľstivejší

MY budeme stíhaní

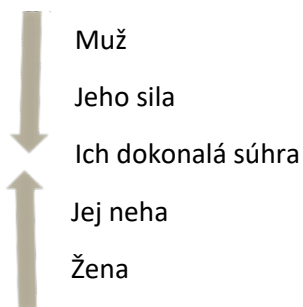
Červené

Jablko

Pýri sa od hanby

Timea Ignáthová

SILUETA ŽITIA

STREDNÉ ŠKOLY

PRÓZA

Jovana Martina Oravecová

Dokonalý svet

Stvoril som svet. Celkom nový, dokonalý. Nemal chyby, skutočne.

Hľadel som na písmenká, ktoré predou mnou skackali a utvárali realitu tak čistú, ako duša novorodenca. Bol som hrdý na to, čo som dokázal. Cítil som sa ako pán, konečne niekým. Pohrdal som tým, čo nazvali Bohom, pretože som si bol celkom istý, že som jeho úlohu zvládol omnoho lepšie.

A to mi neverili! Nikto mi neveril. Stačí však jediné fúknutie života na popísané stránky a moje veľdielo sa stane skutočným. Zavřím tak svoju dlhoročnú prácu, drinu, ktorá sa konečne dočká výsledkov. Venoval som tomu väčšinu svojho života a teraz má konečne nastať ten dlho očakávaný okamih. Ach, ten pocit – nemohol som sa ho nabažiť. Očakávanie iskriло vo vzduchu a popísané stránky sa nedočkavo trepotali, akoby už tušili...

Položil som dlaň na kôpku papierov a odovzdával si s nimi jemné prúdy energie. Šteklilo to na koži a praskalo, ako keby boli nabité elektrinou. Písmená ma páľili na dlani a vrývali sa do nej, túžili uniknúť. Túžili po slobode, ktorá mi visela na perách.

Fúkol som jemne na žeravé stránky a vypustil slobodu, oživil slová. Odvialo ich ako páperie. Potichučky pristávali na rôznych miestach a kde sa dotkli prázdneho, chladného priestoru, tam sa biela, nekonečná prázdnota menila v niečo... písmenká sa vrývali do nového sveta a zostávali tam ako pamiatka na jeho počiatok.

Svet sa šíril. Rozprestieral svoje paže a tvaroval svet, ktorý doteraz žil iba v mojich predstavách. Ako prvá vznikla podlaha. Zem, rovná a nekonečná, kam až oko dovidelo. Čierna ako uhoľ, lesklá ako vyleštený mramor. Ako hladina pokojného jazierka.

Nad týmto skvostom sa čoskoro zdvihla obloha sfarbená do strieborna. Hviezd na nej nebolo treba, ligotala sa sama osebe. Ožarovala svet vlastnou žiarou, akoby bola tvorená miliónmiliónmi drobných zrkadielok, ktoré odrážali svetlo z jediného malého plamienka. Bolo to úchvatné.

V diaľke sa začali dvíhať hory. Boli tak ohromujúce, až vzbudzovali rešpekt. Ich ostré špice sa týčili do neba a strmé, hladké steny sa tiahli od vrchov až po zem ako rovné línie. Vyzerali ako obrovské kryštály zapichnuté do zeme.

Odniekiaľ z hôr sa vylial potok. Brázdil si cestu rovnou zemou, do ktorej si vyrýl úzky kanál. Životodarná tekutina pulzovala akousi tlmenou žiarou, ako samotné kryštálové pohorie, odkiaľ sa vyliala.

Obrátil som pohľad k miestu, ktoré bolo stále prázdne. Tvorilo presný kruh. Okolo sa vyformoval potôčik a vrátil sa do svojho pôvodného koryta, aby utvoril priehradu medzi tým, čo bolo v kruhu a vonkajškom. Po jeho okrajoch sa zo zeme vydral rad bielych budov. Boli pritisnuté jedna na druhú a medzi nimi iba tri medzery tvoriace uličky. Viedli na malé mosty vedúce cez potok.

Vytvorila sa jedna kruhová ulička a za ňou ďalšia. Budovy sa smerom do stredu kruhového námestia znižovali ako sedadlá okolo pódia. A v samom strede vyrástla veľkolepá fontána. Všetko bolo biele ako vápno, domy boli zdobené ornamentmi a podopierali ich piliere rovnakej farby. Boli jeden ako druhý. Čistá dokonalosť, harmónia, symetria. Moje oči jasali pri pohľade na vlastný výtvor.

Prišla na rad ťažšia etapa. Kúsok raja bol stvorený, teraz bolo treba doň vniesť života. Požičal som si ľudí z toho skazeného, hriechneho sveta. Bol som presvedčený, že postupom času sa mi podarí nalákať dosť ľudí, aby opustili svoj svet, v ktorom žijú, a obývali ten môj. Nikto predsa nemohol odmietnuť toľkú nádheru a dokonalý život, ktorý ponúkalo toto miesto. Nové pravidlá, výhodné pre všetkých. Svet šťastnejší od toho pôvodného.

Tí prví nevedeli, aká pocta sa im naskytla. Nezbadali, keď som ich opatrne preniesol a teraz sa prebúdzali na zemi ich nového domova. Otvárali zmätené oči, ktoré sa mlčky pýtali: „Kde to sme?“

„Milí ľudia, boli ste vybraní, aby ste žili v tomto novom, nádhernom svete, kde niet viac nespravodlivosti. Utrpenia, bolesti, smútku či žiaľu.“ prehovoril som k hŕstke vybraných. „Toto je váš nový domov, kde si budú všetci rovní, kde niet žiadneho pána, čo by vám rozkazoval. Budete k sebe úctiví a budete žiť v šťastí, lebo dostanete všetko, čo si zažiadate.“

„Ale?“ ozval sa bojzливо jeden človečik. Vypliešľali oči, akoby nemohli uveriť, čo sa práve odohráva, akoby ich roztomilo jednoduché mysle nedokázali vstrebať realitu. Tak to bolo.

„Žiadne ale, moji milí.“ Nahodil som svoj najmilší úsmev. „Táto zem patrí vám všetkým rovnakým podielom a vy sa o ňu budete starať. Nič vám tu nebude chýbať.“

A tak aj bolo.

Nudí ma tento život. Opäť som raz vyliezla na strechu nášho domu a pozorovala zrkadlové nebo. Bolo mi jedinou útechou, že tam niekde, kdesi vonku, je aj iný svet, plný dobrodružstva a zmien.

Nebavili ma ľudia, ktorí tu žili. Falošné úsmevy, falošné slová, ktorými iba mrhali. Keby však mohli, viem, že by mi najradšej niektorí oči vyškriabali. Ibaže nemohli. Kedykoľvek chcel niekto na iného zodvihnúť ruku, tá sa obrátila proti nemu. Museli sme byť milí a šťastní. Nemali sme na výber. Vlastne, museli sme sa aspoň tváriť, že sme. Všetko len preto, aby to vyzeralo dokonalo. Nanútená utópia, v ktorej sme sa viac len utápali, než si skutočne šťastne nažívali.

Mala som pocit, akoby ostatní potláčali emócie... Alebo niečo im nedovoľovalo ich cítiť. Boli tak škrobení, chladní, cudzí. Presne ako tento svet. Túžila som vniesť trocha farieb do tejto čiernej zeme.

Bola som ešte malá, keď ma sem priviedli spolu s ostatnými. Vyzerali tak nemierny nadšení. Spočiatku. Neskôr sme všetci zvädzali akési vnútorné boje. Prehrali sme ich. Všetci sme si boli rovní, nik nám nevládol. Iba našimi mysľami ktosi manipuloval. Myšlienky na starý dom boli zakázané. Zabudnuté. Myšlienky na hriech i zábavu. Všetko bolo len pre dobro väčšiny. Vlastne všetkých. Naše mysle sa čoraz viac podobali, stávali sa monotónnymi a chladnými. Necitlivými.

Pokúsila som sa utiecť. Mnohokrát. Ale nemohla som za hranice tohto sveta. Akási sila ma ťahala späť a bola silnejšia než ja. A kruto som za to platila. Čím viac som vzdorovala, tým viac ma nútilo do úsmevu, ktorý ma páľil na lícach. Nedokázala som vyroniť jedinou slzu, ktorá by ho uhasila, ktorá by uhasila moje vnútro, ktoré tichučko tlelo a za chvíľu sa malo rozhorieť.

Ľudia by ma súdili, keby mohli. Tí, čo sa tvárili ako moja rodina, hoci o tú pravú som prišla už dávno, by na mňa minimálne nakričali. Keby mohli.

Nechcela som žiť viac v takomto svete, kde niet skutočnej radosti, len ilúzie. Chcela som s tým nejako skoncovať, lenže nevedela som, ako. Ale v tú noc mi skrsol v hlave nápad.

Mali sme plameň. Malinký plamienok, pamiatku z iného sveta. Nik sa ho nesmel dotknúť, lebo bol príliš vzácny. Osvetľoval celý náš svet. Zrkadielka na nebi odrážali jeho plamienok donekonečna.

Vzala som ho. Drobný lampáš, v ktorom horel, som bez rozmyslu hodila o chladnú čiernu podlahu a ten sa rozpadol na tisíce kúskov. Čakala som, že dohorí, ale ten sa chytil a páľil všetko, čo mu prišlo do cesty, akoby to bol len papier. Svet bol zrazu omnoho jasnejší a konečne ho aj ostatní uzrú v pravom svetle.

Stalo sa niečo zlé. Cítil som to. Vrátil som sa na miesto, ktoré mi bolo srdcu tak blízke, ako najrýchlejšie to šlo. Pohľad naň mi však vyrazil dych. Celé ho zžierali plamene, akoby ani nebolo z tvrdého kameňa. Akoby horeli samotné slová... slová vzniku.

Nezaujímali ma ľudia, ale svoj svet som chcel zachrániť. Bežal som priamo do plameňov, nedbajúc na vlastné bezpečie. Všetko, čo som budoval celý svoj život, malo byť čochvíľa zničené. Môj dokonalý svet mi mizol priamo pred očami.

Vtom som ju zbadal. Hádzala do ohňa všetko, čo sa dalo a v očiach sa jej blýskalo akési zvláštne šialenstvo, radosť. Niečo také som ešte nikdy nevidel. Patrilo to na starý svet, a nie sem, do raja. Bol som nahnevaný na tú hlúpu ľudskú bytosť, že takto ľahko zničila moje dielo.

„To ty! Ako sa opovažuješ?! Zničila si celý môj svet, všetko, čo som stvoril!“ zahnal som sa po nej.

„Ty si teda spáchal toľké zlo?“ znelo to skôr ako konštatovanie než otázka. „A budeš za to pykať. Zhoríš aj so všetkým, čo si stvoril.“ schmatnem jej útle a slabé telo, rozhodnutý ju zničiť. Hodiť ju do ohňa, skôr, než zničí úplne všetko. Ibaže ona sa ma chytí tiež a nepúšťa. Vlasy jej už horia a oheň ju ťahá. A s ňou padám i ja.

„Skutočný svet, z ktorého si ma vzal, bol dokonalý. Tvoj obraz dokonalosti svedčí len o tom, že nevieš nič o dobre a zle. O svete, ktorý funguje iba preto, že sa všetko vzájomne doplňuje. Všetci sú iní a to je na tom to najkrajšie...“ to sú posledné slová, ktoré začujem, keď ma pohltí páľava a ja rozpadnem so svojím svetom v uhoľ. V poslednom momente svojho života som si uvedomil, že v mojom svete nik nebol šťastný. Zlyhal som.

Kludia Rybovičová

X X X

Chyba v systéme, ktorú na začiatku prehliadli, po rokoch narušila fungujúci program. Objavila sa zabudnutá a predbehla funkcie, ktoré doteraz pracovali bezchybne. Akoby si náhle spomenula na svoju silu, hodnotu, moc a inteligenciu a naučila sa, ako ju použiť. Len tak. Len tak na niečo zabudnete, nevšimnete si a ono sa to vráti ako podmorská vlna ničivého tsunami a berie zaradom všetko, čo by mohlo byť podstatné, a aj to, čo nie. Len tak pre istotu. Aby vám neostalo nič. Žiadna šanca na nový zárodok.

A tak sedela pod krachnutým systémom v snahe nainštalovať nový a oči ju štíпали od vyčerpania. Nadávala si za nepozornosť. Za to, že si nevšímala dost. Že to príliš rýchlo spustila. Nadávala si za program, ktorý vznikol, keď pred rokmi bola iným človekom. Asi to už nie je fér, no nechcela nadávať nikomu inému, lebo to by nebolo fér už vôbec. Už dávno si nevylieva zlosť na ľuďoch. Prstami stláčala všetky možné klávesy a už vôbec nevedela, čo robí. Na chvíľu sa cítila príliš vyčerpane, a tak si zavrela oči.

Keď ste večer sedeli nad pohárom piva a premýšľali, kto z vás toho vie viac, tak trochu jej došlo, že jej hra na skrývačku skončila. Hej. Je nájdená. Cestou domov sa o teba párkrát ťuchla. Potichu, letmo, nenápadne a ani nie naschvál. Len ju jej prirodzená rovnováha trochu opustila a naklonila k tebe. Mala pocit, že jej chceš niečo povedať. Vraj si to nepovedal ešte nikomu. Hej, máš bod za pokus o pocit výnimočnosti. Tak si na ňu hodil svoje tajomstvo, aby sa mala čím trápiť. Výrazne si dal najavo, že s ňou chce byť a pri poslednom pevnom objatí si poďakoval. Dali ste si prísľub zajtrajška. Je to ten, ktorý každý hľadá. Každému chýba a každý naň čaká. Väčšina ľudí ho však počuje len ako prázdne slová. Ty si to myslel vážne. Uvidíte sa. Ešte. Po čase. Niekedy. Keď sa znova rozhodnete ísť za slobodou a nemyslieť na následky. Raz si povedal, že každá sloboda si nesie svoju daň. Najprv ti neverila. Teraz však už vie, že ako vo väčšine vecí, aj teraz si mal pravdu.

Po nainštalovaní nového softvéru sa chyba čiastočne stiahla. Podarilo sa znížiť jej funkcie na minimum a program sa mohol znova pokúsiť fungovať. Tlačidlo štart stláčala opatrne. Nadýchla sa, privrela oči, vychutnala si chvíľkové napätie. Vedela, že to nemusí vyjsť. Vedela, že sa môže znova všetko pokaziť a krok späť už nebude. Vedela to, a práve preto si svoj krok premyslela už dopredu. Najprv naň položila len kúsok prsta. Potom si predstavila teplo, ktoré si vždy priniesol na perách, vôňu, ktorú má na vankúši dodnes a starostlivo ju opatruje. Predstavila si iskru, keď sa bruška vašich prstov včera stretli. Vedela to. Že sloboda má následky. Každé rozhodnutie niečo začne. A nemusí to byť dobré. Vedela, že tento program už viac nebude možné opraviť. A tak odišla z miestnosti, dvere zamkla.

Gombík stlačila diaľkovým ovládačom.

Fungoval aj cez steny.

Monika Kobelárová

Dezidérium

Ach, znovu sa bytom rozlieha to príjemné štebotanie budíka. Moja ignorácia, rovnako ako papuča letiaca vzduchom jeho smerom, ho však nijako neuráža, padá za skriňu a on si zvesela vyzváňa ďalej. Neúnavný kus plastu. Z postele ma motivuje vstať len predstava vyberania bateriek a následná chvíľa ticha. Víťazstvo.

Do postele sa však už nevraciam, predsa len ten kus bytového doplnku, či môjho každodenného ranného utrpenia, v niečom vyhral. Naďalej mu jeho výhru nepripúšťam a ešte zo zavretými očami, napoly spiac, sa vyberiem smerom do kúpeľne, potkýnajúc sa o neidentifikovateľnú kôpku chlпов. Pri hysterickom kričaní, ktoré pravdepodobne nahradilo budík všetkým ostatným obyvateľom bytovky, ak nie aj vedľajšieho mesta, myslím na to, že by som asi mal povysávať. Keď na mňa kôpka chlпов začne zúrivo štekať a ja si spomeniem, že mám vlastne psa, s úsmevom pokračujem v ceste. Vysávanie sa odkladá.

Obliekam si tričko, snažiac sa ignorovať rannú myšlienku, že som práve vliezol do jednej diery a vyšiel som troma. Dokončujem ranný rituál, sadám si za stôl, počúvam ódu môjho žalúdka a premýšľam nad poetickjším znázornením slova hlad, ktorým by som ju nazval. Pohľadom prejdem po prázdnotou zívajúcej kuchynskej linke, prach na nej neberúc do úvahy. Otváranie chladničky, ani iných zákutí skriniek radšej neriskujem. Sú len dve možnosti, čo by som tam mohol nájsť. Buď niečo už neidentifikovateľne splesnivené alebo rovno novovzniknutú civilizáciu, žijúcu z dobrých prírodných podmienok vytvorených v drevenej skrínke. Ani jedna možnosť nie je veľmi lákavá, vyberám si teda sladkú nevedomosť, dúfajúc, že nebudem mať na svedomí vznik vyššej inteligencie, ktorá by prevzala nadvládu nad našim svetom a rozhodnem sa ísť do neďalekej kaviarne.

Pozerám z okna, kde nachádzam krásy marcovej, práve sa prebúdzajúcej jarnej prírody. Takže pätnásťcentimetrová vrstva snehu a ostré lúče slnka odrážajúce sa od neho. Premýšľam, či mi stačí opaľovací krém alebo budem potrebovať aj slnečné okuliare. Nakoniec vyrážam bez nich, predpokladám, že moja sietnica, šošovka a iné časti oka sa mi za toto rozhodnutie ešte poďakujú.

Z okna sledujem kolabujúcu dopravu a susedu, ktorá sa snaží za každú cenu udržať na zľadovatenom chodníku. Musím uznať, že podáva dobrý výkon, mini-

málne tak sa snaží pobaviť náhodných okoloidúcich. Podľa uja Sokrata však "Radosť musíme čerpať zo seba a nie z iných.", tak sa na rovnaký chodník vyberám aj ja. Nie že by som mal na výber. Pozitívne myslenie a snaha presvedčiť seba aj ostatných, že sa snažím predviesť nové triky na krúžok krasokorčuľovania ma však po siedmom páde, tretej odrenine lakťa a kolien už celkom opúšťa. V pomyselnom diári si tento krúžok vyškrtávam zo zoznamu voľnočasových aktivít.

Na moje prekvapenie, po strastiplnej ceste, sa úspešne a so všetkými končatinami v poriadku, dostávam do kaviarne. Raňajky a konečne aj óda žalúdka zmizli rovnako rýchlo. Ako pracovný názov ódy som zvolil "Dezidérium", ešte musím doladiť text, melódia je už jasná. Začínam aj veriť tomu, že sa ma zmocňuje eufória, keď tu odrazu vidím moju zhovorčivú susedu ako si to mieri smerom k môjmu stolu. Nezostáva čas na paniku ani útek, proti ktorému protestujú moje vnútornosti, tak zostávam na mieste.

Ponúkam susede miesto na sedenie, chvíľu sa mi aj darí odpovedať na otázky, no nestíham spracovávať jej myšlienkové pochody, onedlho len prikyvujem a usmievam sa.

"Rada som tá videla. No už musím ísť." Pozerá na mňa súcitne. A odchádza.

Vstávam od stola a vychádzam von. Neplánujem ísť domov, ešte nie. K takému rozhodnutiu možno čiastočne dopomohol aj ten chodník, možno miera kofeínu v krvi a možno prednes mojej milej susedky. Usmievam sa na nervózných šoférov, kývam deťom na zadných sedadlách a premýšľam. Napriek všetkému, napriek každému jednému dňu, v ktorý som si hovoril, že nemám šancu ho zvládnuť, som tie dni zvládol. Som tu a to je to jediné, čo potrebujem. Že to ostatné už nejako vyriešim. Že to najdôležitejšie je vždy so mnou. A že nebáť sa o to, niečo stratiť, vychádza z toho, nemať, čo stratiť. "Spievajte, tancujte a vesel'te sa, tak či tak je každý z vás sám, tak ako sú osamotené struny lutny, hoci ich rozozvučala tá istá pieseň." spomeniem si na slová jedného múdrego básnika, a ľutujem, že nie sú moje, do dnešnej piesne by mi pasovali, pričom sa znovu rútim z chodníka na zem. Vstávam a nie s úsmevom, so smiechom idem ďalej. Čo iné mi zostáva?

Barbora Langová

V mede

Kávu si v zásade sladí medom. Cukor v našom dome nechce ani vidieť, vraj je to rakovina. Mamke už lezie na nervy. Práve prechádza krízou stredného veku. Kupuje si úzke nohavice a nosí kožené bundy. Raz došlo aj na rozhovor o chlapcoch. Už pred lyžiarskym mi povedal „kľudni si hormóny“, no toto bolo o inom. Zavolať si ma k stolu, rodičia tam už sedeli, ruky na stole, zopnuté ako pred modlitbou.

„Mala by si o niečom vedieť,“ nervózne, s prísnyim pohľadom rovno do očí, začal.

„Keď si raz niekoho nájdeš,“ tým 'keď si raz' ma urazil, „no, chlapci myslia na...“

„Iné veci ako dievčatá,“ doplnila ho mamka, keď nevedel ako dokončiť vetu.

„Pozri, sú určité veci, ktoré nesmiete robiť.“ Trochu očervenel. A mamka s ním.

Hneď mi došlo, čo chcu preberať. V hlave mi skákali otázky typu: Čo? Len dúfam, že to nie je to, ako to vyzerá, žeby to bolo.

„No, ehm, napríklad také...“

„Fuj, oci, daj mi pokoj. Fakt s vami nechcem preberať toto. Ja si to radšej vyhľadám na internete.“

V sekunde som vybehla hore do izby a chichotala sa do vankúša. Celé to bolo smiešne. Našťastie, už to mám za sebou. Išla som na internet vyhľadať si informácie o chlapcoch, ako som sľúbila. Všetko to boli nepraktické rady, ktoré som odvtedy nikde neaplikovala.

No a potom, keď som si myslela, že tým najhorším som si už prešla, ma naši nachytali s chalanom. Išla som domov a zle som si odhadla vzdialenosť medzi oknom a chodníkom, kde sme stáli. Podľa mojich výpočtov nás mal pred zvedavými očami ochrániť roh budovy, ale nestalo sa. Vošla som dnu a spustil sa vodopád otázok: „Kto to bol?“

„Kto bol kto?“

„Ten fešák.“

„Čo? To bola Ema.“

„V chlapčenskej bunde?“

„Presne tak.“

„Kedy sa ostrihala?“

„Kto myslíš?“

„A o kom sa rozprávame?“

„O Lenke predsa.“ Do kelu. Do. Kelu. Teraz to zistíš. Musím utiecť. inak ma vysmažia na tej panvici, ktorú si prichystala.

„Idem na záchod.“ Univerzálna výhovorka.

Večer som ich ešte počula hovoriť, ako strieľajú mená potencionálnych frajerov. Aj sa trafili. Mamka to určite tušila aj predtým, lebo som sa s ním stretávala dobrých päť mesiacov. Už dávnejšie sme si to potvrdili oficiálne. Na lyžiarskom. A bolo to rozprávkové. Celý sme ho strávili spolu. Po nociach sme sa navštevovali na izbách a hodiny sme sa rozprávali. Učitelia boli opití, a keď niekoho nacyhtali, stačilo povedať, že ide vrátiť nabíjačku. Zlatý alkohol. Raz podvečer, keď sme preberali adopciu korytnáčiek, si ľahol vedľa mňa na posteľ. Vynárali sa mi ockove slová „kludni si hormóny“, ale vedela som, že nič sa nestane, len si budeme bližšie. Začal mi rukami prečesávať vlasy. Spočiatku to bolo príjemné a štekľivé, ale potom mi to začalo prekážať, lebo boli čerstvo umyté a po dotyku dostanú mastné. Ale nič som nepovedala. V jednom okamihu sa stalo niečo, čo som nečakala. Pustil vlasy, chytil mi tvár, pritiahol si ma a pobožkal.

O bozku som si pamätala dve veci. Že prvýkrát to bude trapas, ale vraj to nič, lebo obe polovičky to vedia. A druhú, tú viem od dôveryhodného životaschopného zdroja, že to vôbec nie je ako vo filmoch. Žiadne motýliky v žalúdku. „Nemaj veľké očakávania.“ A ani som nemala. No keď sa to stalo, bola som v šoku. Vraj bez motýľov? Ja som cítila celú džungľu so všetkými exotickými zvieratami. Potom sme sa ešte zhovárali, ale bolo to iné. Až vtedy sme si boli bližší. Keď som ráno odchádzala do izby, vedúci boli už triezvi, ale spali. Nevieť prečo, ale na rozlúčku ma pobožkal na kľúčnu kosť. Páčilo sa mi to, ale neviem prečo.

Dva dni na to sa ma spýtal, či by som s ním nechcela chodiť, keď sa už k sebe správame ako pár. A ja, že chcem. Vrátili sme sa domov rozdielnymi autobusmi a písali sme si po nociach. Ráno mi chodili správy, ako veľmi ma ľúbi a ja som verila. Po týždni mi odoslal:

On: mamka ťa chce spoznať, v stredu u nás.

Ja: čo??? nie, neprídem.

On: to navrhla ona a mojou úlohou je ťa priviesť, takže prídeš... ľúbim ťa.

Ja: a čo keď ochoriem ...

On: ...

Ja: čo si mám vlastne obliecť? niečo civilné alebo radšej šaty ako čo?

On: neobliekaj si nič.

Tak som sa k nemu dostala prvýkrát. Zobrala som si biely sveter, nič extra. Rodičia boli milí, presne ako on.

Teraz, po roku, sa rozchádzame. On sa preľúbil do spolužiačky. Pozval ma do McDonaldu a povedal, že jedna jeho časť ma lúbi, a druhá chce byť sama. Ale vraj by nechcel, aby som si niekoho našla, lebo by ho to zranilo. Nakoniec dodal, že poslúchne tú svoju druhú časť. Navrhne, aby sme si dali pauzu a potom uvidíme. Ja vidím už teraz, že je definitívny koniec.

Ktovie, čo mu teraz chodí hlavou. Asi plánuje nočné rozhovory s kamoškami. Keď sa vrátim domov, ostrihám si vlasy. Až po uši. A zafarbím si ich na dúhovo. Spravím zo seba ďalšiu možnosť, dostanem sa mu pod kožu a hnusne ho nakopem. Začnem piť kávu – vraj dodáva odhodlanie. A presladím si život s niekým iným. Môj medovo sladký život.

Filip Chochula

Stred oceánu

Nachvíľu som sa vrátil späť v čase. Jemné kolísanie ma dostavalo do mdlôb. V diaľke som počul prihovárajúci sa hlas. Alebo skôr iba komentujúci. Ako keď si nahlas opakujete, aby ste nezabudli.

V podstate sa ozývalo len nežné: „Hin-gi, palin-gi...Hinhgi...palingi...“, úplne rytmicky, trochu spomalene, akoby protivietor pomalšie odnášal vyslaný signál a nemal silu mi ho vrátiť. Dookola, mechanicky, až kým ten hlas neprenikol do inej sféry. Alebo som to bol ja?

„Špléech!“ prebudilo ma zo zasnenia. Po palube sa ozval hurhaj.

„Čo, suchozemec, mal si radšej zostať tam, odkiaľ si prišiel.“ posmieval sa Baptist.

„Povie týpek, čo vyrastal celý život vo vnútrozemí a more od neho bolo minimálne šesťsto kilákov doprava, doľava, hore aj dole.“ preblesklo mi hlavou, ako som vykašľával zbytky vody.

„Nezabúdaj, že plávam lepšie ako ty a polka tvojho vnútrozemia.“ dostal som konečne zo seba.

„Oóó, som zabudol vodnopólista, s bábikami ste sa tam hrali?“ provokoval. Nechal som to tak. Radšej som sa sústredil na kormidlovanie. Úžasné, ako dokážu dva navzájom prepojené trupy s dvoma plachtami priniesť taký zážitok. „Už viac ako hodina bez mobilu.“ urobil som si malú osobnú poznámku.

„Tak, ako teda?“ nadhodil som. Obrátil pohľad dopredu a prstom ukázal:

„Tam vpredu máš plachtu, ktorá ukazuje smer vetra. Podľa toho vieš, ktorým smerom máš plachtiť.“

Ďalšia vnútorná poznámka: „Nabudúce, keď budeš niečo ty vysvetľovať, tiež sa tvár tak dôležite.“

Potom už len dodal: „Hlavná plachta to je pohon a kormidlo.“ potľapkal rukou po spola hrdzavej tyči. Dostal som lano do ruky a inštrukcie, že môžem vyraziť. Pozrel som ešte na Huga, rozvaleného na prednej časti paluby, ruky za hlavou, šiltovka na hlave, nevyzeral, že by mal nejaké pripomienky. Čo mi v zásade vadilo, bol iba jeho postoj, ktorý jasne naznačoval jeho predstavu o hierarchii na palube. Zahnal som tú myšlienku. Skontroloval som smer vetra, jemne sa natočil a napol som plachty.

Nie, že by som bol talentovaný námorník, ale v ten deň som si to maličkým hlasom pre seba povedal. Možno polohlasom, ako ďalšiu z nekonečných poznámok, ktorými som si dodával odvalu. Ale iba, že som námorník, nie aj talentovaný.

„Suchozemec a námorník.“ zamumlal som si a zasmial sa sucho na svojom vtipe. Brázdil som z jedného pobrežia na druhé, pomedzi lode a dokonca aj okolo policajnej hliadky. Niekde na pol ceste už naspäť k nášmu prístavu som povolil ruky a ponúkol som riadenie Baptistovi. Už aj Hugo sa ponevierať okolo. Zrazu dostal „geniálny nápad“:

„Nechcete si ísť zaplávať?“

Len tak uprostred oceánu. Dva a pol kilometra ku brehu na jednej strane a dva a pol na druhej.

„Áno, Filip! Chod' prvý!“ pridal sa aj Baptist.

Samozrejme, nemusel som byť raketový inžinier, aby mi nedošlo o čo im ide. Ale v ten deň bolo fakt krásne a teplučko. A mal som sto chutí si zaplávať. Tak som sa ani nenechal prehovárať a z kraja paluby som sa prekopol do vody ako potápač.

Ani sa mi nechcelo obzerať sa, ako sa mi pomaly vzdávajú. Mal som vestu. Vo vode som strávil viac času ako mnohí iní „nesuchozemci“. Bola mojou dobrou priateľkou. Lahol som si na chrbát a nechal si oprieť slnečné lúče do tváre. Bol som uprostred oceánu, ale bolo mi to jedno. Bolo leto a ja som nemal čo robiť.

„Hin-gi, palin-gi...Hingi...palingi...“

Roztiahol som ruky vode. Roztiahol som ruky vetru.

„Hin-gi, palin-gi...Hingi...palingi...“

„Mamíí, Filipko pláááva! Kukáááj! “

EMA LÍVIA JAKUBCOVÁ

Svedomie

Predstavte si malé, pochmúrne mestečko. Rozľahlé hradby z mohutných drevených kolov. A nevelké sídlo rozpínajúce sa nad ním.

Bolo z chladného kamenia obrasteného machom a kedysi snád' malebná záhrada bola teraz zarastená a plná močarísk a tráv. Sídlo však týmto vzhľadom presne zodpovedalo povahe grófa, čo v ňom žil. Bol to nenávistný, prudký a depresívny človek. Aj keď slnko nesvietilo a vôkol nežiarilo žiadne svetlo, jeho vychrtlá postava aj tak vrhala tieň. Tento zhrbený starý muž mal tmavé kruhy pod očami a pár bielych vlasov strategicky uložených na hlave.

„Môj pane.“ Prehovoril naň starý a verný komorník. „Je čas, aby som išiel nakúpiť do susedného mesta, okrem bežných vecí, žiadate si niečo osobné?“

Položil otázku, a pri tom stál dokonale bez pohnutia s kamenným výrazom na tvári.

„Čo také by som mal chcieť?“ opýtal sa gróf len tak pre seba. „Snád' odstrániť tú večnú hmlu? Alebo tých žobrások, alebo celé toto malé mesto zrovnať zo zemou!“

Podišiel zamračene ku oknu a s prižmúrenými, už i tak malými očami, hľadel na vzdialené ulice.

„Pozrite sa, Alexander, na ten odporný hmyz. Majú hlad, a aj tak pracujú, umierajú, a aj tak je ich veľa, nenávidia ma, ohovárajú, intrigujú, a aj tak majú tú drzosť ma žiadať o jedlo a peniaze! Úprimne, nepotrebujem nič. Choďte a vráťte sa bez ujmy.“ Dokončil vetu už len s ťažkým výdychom a zvalil sa do kresla, akoby ho ten krik vyčerpával.

„Samozrejme, pane.“ Komorník sa uklonil a bez jedinej zmeny na tvári rovným rýchlym krokom vykročil studenou chodbou preč.

V mestečku skutočne vládla bieda. Ľudia nemali peniaze kvôli neúrodnému kraju. Z toho, čo predali, mali ledva na jedlo pre seba. Nemohli odísť, lebo nemali ani na zaplatenie mýta. Chovali veľa psov na ochranu pred divou zverou v okolí. Keďže ledva nakrmili seba, psi hladovali, skučali a brechali na reťaziach.

Bolo ťažké a pochmúrne prejsť cez mesto pri tých nárekoch. Pri blatistých cestách na komorníka zazerali pobledlí a špinaví obyvatelia mesta. Deti sa motali a natrčali tenké ruky ku oknám koča.

Klopali naň a volali: „Pane, pane prosím urobte dobrý skutok, nejaké peniaze, pane, prosím!“ Komorník si ich nevšímal. Voči ľuďom bol nevrlý ako jeho pán. Len dával pozor, aby ho neokradli.

Starý gróf žil len s komorníkom, slúžkou a povozníkom, ktorý býval mimo sídla. Gróf bol presvedčený, že každý si musí pomôcť sám v tomto skazenom svete. Po večeri, po návrate komorníka, si šiel okamžite ľahnúť.

Ten istý večer sa v meste vychudnutí psi vyvliekli z reťaze a utekali preč. Všetci na to isté miesto do močarísk grófovho sídla. Bolo pár minút pred polnocou, keď grófa prebudilo strašné vytie a štekot. Zabalil si hlavu do vankúša, ale nepomohlo to, okenice boli pevne zatvorené. Keď bol už úplne prebudený, plný hnevu pribehol k oknu a zakričal: „Sklapnite, nič nemám, psiská. Požerte sa navzájom!“

Bolestné vytie však neutíchalo a možno aj silnelo.

Nevyspatý gróf mal hroznú náladu a išiel za komorníkom, nech na miesto pod jeho oknom nakladie surové mäso otrávené jedom na krysy.

„Ale, pane,“ bránil sa komorník. „Nemôžeme ich nakrmiť? Pre pár psov tu bude jedla dosť.“ Pán na neho zazrel a zakričal. „A potom budú žobrať každú noc, tie beštie! Najprv žobrujú, potom ohovárajú a potom na mňa pošlú svoje psy. Tie živé zdochliny živiť nebudem!“ Komorník neodporoval. Vždy urobil, čo mu pán prikázal.

Ďalšiu noc však vytie sa ozvalo znova. Úpenlivé, prosebné a plné žiaľu. Gróf kričal, hádzal z okna, čo našiel a nakoniec zaspal s hlavou zabalenou do vankúša.

Ráno pod oknom ležalo všetko otrávené mäso, presne, ako ho tam komorník dal. Počas dňa boli psi kdesi zalezení.

„Prekliate beštie!“ Zvyšok dňa presedel v knižnici nad prácou a celý čas naďal na psov. Jeho dvaja sluhovia si na neho zvykli, a preto ako jediní zotrvali. Tiež nemali kam ísť. Často krát sa na nich aj ohnal, naučili sa však, kedy je lepšie sa mu vyhýbať.

Tejto noci, keď začul vytie, už sa to rozhodol riešiť po svojom. Vzal vystreľovací nôž za zásuvky a zamieril von. Psi boli tak zoslabnutí a vyhladovaní, že sa ani nebránili. Komorník ráno zakopával mŕtvych psov a slúžka prala pánovu skravenú nočnú košeľu. Nič sa nepýtali. Vedeli, aký je ich pán, a tiež nechceli znovu zažiť jeho hnev.

Konečne, konečne ticho. Pre grófa bolo po toľkých nepokojných nociach ako požehnanie. Ale toto nebolo normálne ticho. Pri bežnom tichu bolo počuť aspoň jemný šelest záclon, občasný praskot nábytku, vietor za oknom a slabý šuchot prikrývky pri každom pohybe. Ale toto ticho bolo desivé, až mŕtve. Nie, hlúposť to je len zdanie. Konečne sa môže vyspať, ale je možné, že práve teraz, priamo

na chodbe sa ozývalo škriabanie. Škrabanie drobných pazúrov. Žeby krysy? Cupitanie labiek a škriabanie sa ozývalo celú noc. Kto by povedal, že taký nenápadný zvuk môže vyvolať taký nepríjemný pocit. Ráno sa chcel komorník opýtať pána ako spal, však výraz jeho tváre ho okamžite umlčal. Raňajky zvykol bežne premlčať, ale dnes visela vo vzduchu nervozita. Zlá energia sa vznášala vókol neho ako chladný opar hmly. Večer rozkázal rozmiestniť po dome pasce na krysy. Pred spaním ešte dobre vyvetral izbu a utesnil dvere. Preklopopal steny, či nie sú duté a dal si záležať, aby ho nikto nevidel. Nastala noc, čas odpočinku. Pokojne si ľahol v presvedčení, že už nič nenaruší jeho spánok. Noc bola pokojná, kým nezačul znovu škriabanie. Nie však ako minulú noc, ale zreteľnejšie, hlasnejšie a skutočnejšie. Ale tentokrát sa škrabot ozýval priamo na dverách jeho izby. Toto určite nie je krysa, ale niečo väčšie a mohutnejšie, a úpenlivo to škrabe. A ten pocit, bolo to na nevydržanie. Akoby v tom zaznel šepot z vnútra jeho mysle. Drali sa na povrch spomienky, ktoré mu boli nepríjemné. Škrabot silnel a miešal sa zo slabým skučaním. Všetko to šialenstvo zrazu utíchlo grófovým výkrikom. Vyčerpaný upadol do spánku, kde mal po prvý krát po dlhej dobe sen. Nepríjemný sen plný previnenia.

Ráno, konečne nastalo ráno. Aj sluhovia si všimli, že ich pán je ako vymenený. Bol celý rozochvený a neustále sa otáčal za seba. Na otázku, čo si dá na obed, alebo na akýkoľvek podnet reagoval zmätene. Bolo jasné, že nie je vo svojej koži. V pracovni iba hľadel do papierov, podopieral si hlavu a nevnímal okolie. Za celý deň zjedol menej ako obvykle, a keď sa chýlilo k večeru, akoby sa prebudil. Náhlil sa a odnášal podivné veci k sebe do izby. Jeden nôž schoval do nočného stolíka a pod posteľ ukryl svoj starý revolver. Dvere zamkol. Choval sa ako pomätený.

Nastala noc a gróf si celý roztrasený ľahol spať. Dlho nemohol zaspáť. V momente, keď si myslel, že bude pokoj, začul na chodbe akoby sa niečo veľké rútilo k dverám jeho izby. Počul tiež množstvo labiek klopkajúcich po chodbe a skučanie čo prešlo v brechot. Ako to, že to nik nepočuje? Vstal z postele a nepokojne chodil po izbe sem a tam. Bol čoraz nervóznejší. Zvuky sa stávali čoraz hlasnejšie a hroznejšie. Štekot a škriabanie naplnili celú miestnosť.

„Dobre, priznávam, to ja som dohnal svoju ženu k samovražde, to ja som kopol do tých malých detí, keď žobrali a chceli jedlo!“ Zakričal celý zdesený a rozrušený.

V tom vytí akoby počul hlasy obetí svojej krutosti.

Trhal si vlasy a padol na kolená. „Priznávam sa, priznávam...“

Hovoril čoraz tichšie a zdesenejšie. Vynárali sa mu ďalšie spomienky na svoje činy. Ľutoval, ale zistil, že je neskoro. V momente vstal a podišiel ku dverám.

„Čo po mne chcete, beštie! Ukážem, vám všetkým, nedostanete ma tak ľahko!“ Do jednej ruky schytil nôž, odomkol a otvoril prudko dvere.

Sluhovia sa strhli na strašný krik. Bežali ku dverám jeho izby a uvideli, že sú dokorán. Slúžka skríkla, obaja sluhovia uvideli päť krokov od dverí telo grófa rozdriapané od krku po brucho. „Preboha, čo sa stalo? Nikto tu predsa nemohol vojsť, akoby ho napadlo divé zviera.“ Povedala slúžka a zakryla si tvár.

„Snáď samotné zviera z pekla ho už dobehlo.“ Dodal komorník a stále zachovával vážnu tvár. Grófovo telo ležalo v kaluži krvi a v ruke zvieralo křčovito nôž. Na tvári mal výraz smrteľnej hrôzy.

Anna Gocoliaková

Planéta A.

Verím na osud. Možno si pre mňa niečo zaujímavé prichystal. No počkať, ... ale tu? V malej dedine na Slovensku? V dedine, o ktorej možno nikto z vás nikdy nepočul?

Bolo leto. Slnko svietilo, záhrada hýrila farbami, motýle poletovali, včely usilovne pracovali..., len ja som sa nudila. Prisadla som si na lavičku k mojej sestre. Niečo si zapisovala do zošita. „Čo to píšeš?“ „Nič,“ odvetila. Viem byť naozaj otravná a zvedavá. A to nehovorím o tom, že ústa sa mi nikdy nezavrú. Niekedy to je dobré, ale väčšinou ani nie. Pri návšteve mojich starých rodičov, dedko vždy vraví babke: „Ty si choď vyčistiť uši, aby si ju dobre počula a ja si zatiaľ nasadím špunty.“ Keď sestra po chvíli odbehla, moje ruky už držali jej zošit a oči náhlivo čítali:

„Dobre ráno!“ zakričala Jana. „Rýchlo podte sem! Mám novinky,“ pokračovala, pričom si vyzliekala kabát. Z vedľajšej izby vyšiel chlapec.

„Aké novinky?“ usmievavo sa opýtal.

„Úžasné! Kde je Pat? Chcem vám to povedať obom naraz.“

„V obývačke. Zasa pozerá nejakú rozprávku.“ Prvá vec, ktorú si Jana všimla, bol neporiadok.

„Mali by ste tu upratať,“ poznamenala.

„Tak to teda nie! Patrik by to tu mal upratať. Ráno to tu ešte nebolo...“

„Nieкто povedal moje meno?“ ozval sa z vedľajšej izby. Zasa nevedel, čo sa deje. Taký on už bol. Nikdy nevnímal, čo sa okolo neho deje.

„Hádajte, kto odchádza do Londýna?“ vykrikla Jana. „Neviete? To nevedí, po viem vám to. Ja!“

„To je skvelé!“ povedal neisto Leo. „Nemôžem tomu uveriť!“

Čím dlhšie som čítala, tým lepšie to bolo. No sestra sa vrátila a zošit mi vzala.

„Neznášam, keď mi berieš veci!“ zamračila sa.

„Čo sa stane potom? Bude Jana chodiť s Leom? A opraví im sused to auto? A čo Pat?“ zahrnula som ju otázkami. „Skoro som vybuchla od smiechu, keď som čítala, ako sa zamkol v aute, pretože ho obklúčilo stádo oviec.“ Hoci to nechcela priznať, potešila sa. Sadla si vedľa mňa a všetko mi dopovedala. Bolo to skvelé.

„Daj mi ešte niečo prečítať. Prosím!“ presviedčala som ju.

„Nie. Skús niečo napísať sama a potom ti možno dám prečítať ďalší príbeh.“
Nie som jediná, kto je tvrdohlavý. Keď sa Katarína zatne, myslí to vážne.

„Dobre,“ kývla som hlavou na znak súhlasu a vbehla dovnútra. Na povale som vytiahla papierovú škatuľu s knihami a začala sa v nej prehrabávať.

Kde je? Musí byť medzi nimi. Veď som ho tu schovala.... Áno!

Vítazoslávne som vytiahla spomedzi kníh môj denník. Hneď na prvej strane bolo moje prvé literárne umelecké dielo o sponke do vlasov. Ha-ha-ha! No super! Že vraj...

*Bola jedna sponka,
volala sa Tonka.
Mala ružové teličko
a mama ju volala zlatičko.*

To je trápne! Ešte že ju nikto nečítal! Ale veď som bola druháčka. Na druháčku dobré, pochválila som samu seba. Na ďalších stranách bolo ešte zopár podobných „básní“ a ešte jedna o mojej mame.

*Chcela by som byť ako moja mamička.
Vždy sa o mňa stará, pretože ja som jej malá kačička.
Pečie tie najlepšie jablkové koláče
a minule zašila aj bratove staré maskáče.*

Ako dobre, že som ten denník schovala! ... ešte teraz sa červenám. Bola som štvrtáčka, keď som toto napísala.

Vzala som zápisník, zavrela za sebou dvere povaly a zišla dolu do svojej izby. Akosi zázračne sa mi vrátila chuť do písania. Otočila som stránku a chvíľu držala pero nad čistým papierom. Moja fantázia ma nesklamala. Bola tu. O chvíľu sa príbeh začal písať „sám“ a postavy dlho odkladané v mojej pamäti (*fantasy je môj svet, žijem na planéte A.*), sa mi začali vynárať...

Nemohol som cúvnuť. Bol to môj nápad a ak sa z toho budem chcieť vykrútiť, budem vyzeráť ako zbabelec.

„Ver mi, nemáš sa čoho báť. Kto by nás tam mohol vidieť? Strážnici sú v obytnej časti,“ upokojoval ma Aspen, „ale ak nechceš, nemusíš ísť. Nikto ťa do toho nenúti.“ Zamračil sa, čím mi dal jasne najavo, ako sa mám zariadiť. A o chvíľu sme už stáli pred veľkým plotom, za ktorým bol iba les.

„Podaj mi kliešte,“ natiahol som ruku ku Callovi. Podal mi ich a s Aspenovou pomocou sme v plote spravili dieru dosť veľkú na to, aby sa cez ňu dalo prejsť. A potom sa začalo to dobrodružstvo ...

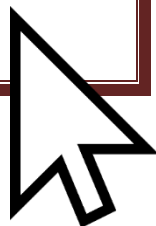
Písanie sa mi stalo potrebou. Môj zápisník sa začal zaplňovať. Pomaly končil školský rok, ktorý bol pre nás obe ťažší než ostatné. Moja milovaná sestrička končila strednú školu, prijali ju na vysokú a mala v pláne sa odsťahovať. Do zahraničia. To znamenalo, že sa s ňou už nebudem tak často vídať.

A preto sme si vymysleli veľkú prázdninovú hru. Kým sme ešte spolu, budeme robiť niečo, čo nás baví. Iba my dve. Vždy si zapíšeme do denníka spomienku na niekoho, koho sme v ten deň stretli, kto nám ho nejako spríjemnil, alebo o tom, komu sme urobili radosť my. A verte-neverte, moja sestra je už v Írsku zopár mesiacov a naša hra pokračuje na diaľku. Naše denníky skrývajú zaujímavú galériu príbehov ľudí v cudzine, ale aj u nás doma.

Možno nakoniec z toho vznikne skvelá kniha dvoch milujúcich sa sestier. A možno nevznikne. Jedna vec je však istá. Všetky tieto dobré veci (moja sestra, moji blízki, radosť z písania, láskaví starí rodičia, roky plné zážitkov...) sa stali mne. A všetko toto som zažila u nás doma, v malej slovenskej dedine, o ktorej ste možno nikdy nepočuli.

Moja cesta k dnešku

Svätopluk vo virtuálnom svete

To som ja, Svätopluk!

Ja viem, už od malička sa v škole učíte, že som zomrel dávno predtým, než vôbec existovalo Slovensko. Ako iste viete, dobové pramene neuvádzajú okolnosti mojej smrti, miesto a ani spôsob pohrebu. Vy sa učíte o tej najstaršej, o ktorej som sa dohodol s Konštantínom Porfyrogenetom, starým dobrým kamoškom, o tej veci s prútikmi. Pravda je však iná. Žil som za dôb ilúzií a chémie, čo veľakrát poddaní nazývali kúzla a mágia. Áno, je nemožné, aby som mohol žiť tak dlho bez kúziel a čarov... Ale ony existujú...

Pamätám si, akoby to bolo dnes. Bolo krásne januárové ráno roku 894 a pri poľných cestách vykúkali prvé snežienky. Vánok ovieval moju starú tvár, ale mne sa chcelo tancovať. Slnko bolo nie veľmi vysoko na oblohe. Ešte len vychádzalo aby poštekliho rannú rosu na sýtozelenej tráve. Necítil som sa veľmi dobre, starol som. Zašiel som do temného lesa za mágom Martinom. Moje telo chablo, no duch chcel žiť ďalej a ďalej. Môj ľud na tom nebol najlepšie, no ja som mal už panovania dosť. S Maťom sme sa dohodli, že si pripravíme nápoj nesmrteľnosti.

Dnes to znie smiešne, no vtedy ho pil hocikto. S Maťom sme ušli za Konštantínom a dohodli sme sa na legende s tromi prútmi. Takto som to aj naozaj vysvetlil svojim synom. Ako to dopadlo s mojím kráľovstvom dobre viete.

Aby som to v skratke opísal a dostal sa tam, kde chcem, poviem vám to skrátene: Prežil som Habsburgovcov, osmanskú expanziu i Máriu Teréziu. Stále sme sa s Maťom snažili niekde ukryť. Asi na nejakých sto rokov sme sa skryli v Červenom kláštore a vydávali sa za Goralov. Ešte pár rokov pokoja a potom to prišlo. Prvá svetová vojna. Vzostupy a pády. Radosť i nešťastie. Oh, koľkokrát som oľutoval, že som bol býval kedy ten nápoj vypil. A Martin tiež. Boli sme nesmrteľní a stále sme mladli. Keď sme ako vojaci schytali nejakú ranu, veru, ťažko sa nám vysvetľovalo jej zázračné hojenie. Po vojne sme sa skryli v starom mlyne a začali pracovať ako mlynári. Tvárili sme sa, že sme bratia a postupne sme sa učili nové reči. Mladnutie sa skončilo na dvadsiatich rokoch. Môj život sa zvrtol počas druhej svetovej vojny, keď som spoznal Annu. Ja vojak, ona vojačka. Krásne svetlohnedé vlasy jej ležali na pleciach. Bola celkom útla, no jej tmavé oči vedeli riadne prebodnúť. Anna bola Slovenka a veľmi dobre sme si rozumeli. Za tie roky, čo žijem, som nikdy nespoznal niekoho tak milého, úprimného a silného. Na deň, kedy mi ju osud zobral, nikdy nezabudnem.

Podľa mojich pozorovaní doba išla dopredu. A najmä technicky. Pamätám si, že veľmi pršalo a rútil sa na nás Sovietsky zväz. Annu poslali na stanovište, kde sa kontrolovali a písali listy, objednávky, tajné správy a podobne. Všetko to bolo v tábore asi 30 kilometrov na východ. Budúcnosť tejto technickej základne bola ešte tmavšia než nebo nad nami. Tisíce vojakov vo vysokých čižmách bežali na pomoc. Všade sa ozýval len rytmus dupotu mužských nôh. Nevedeli sa tam ubrániť hnevu Sovietov a Anna bojovala až dokonca. Rovnako ako asi ďalších tisíc žien s ňou. Ja s Maťom sme sa rozhodli utiecť každý na inú stranu a ak nás niekedy ešte osud spojí, tak si môžeme gratulovať. S hlavou v smútku som pretrpel mobilizáciu i demobilizáciu, bujaré každoročné oslavy Slovenského národného povstania, Vianoce, Nový rok, Veľkú noc a jediná spomienka na moju Annu sa viazala k bledej fotografii. Ja som stratil nádej, že tá fotografia bude ešte niekedy ako predtým. Bola stará a ošúchaná. Stále viac bledla, rovnako ako spomienka na ňu.

Roky plynuli, čas sa nezastavil ani na chvíľu. Teraz, ak sa nemýlim, je rok 2018, a poviem Vám, nepáči sa mi, čo sa deje vo svete. Choroby, aj keď máme milióny liekov na jednu chrípku. Hlad, aj keď spoza každého rohu na nás žmurká reklama na hamburger. V televízii chodia kvantá reklám a i tak nie sme informovaní o pravde. Ľudia bývajú pod kartónovými škatuľami, aj keď skoro celá zem je zastavaná. Prečo je to tak? Máme vôkol seba toľko cenností, toľko vzácností, ale

nevážime si prostý spev vtákov. Za ten čas som sa posúval s dobou. Viem, čo je Hashtag, Facebook, Twitter, Instagram, Google, odoberám najznámejších You-Tuberov, ale riskujeme, že aj napriek týmto sociálnym sieťam sa stávame asociaľmi. *Toto by som vo svojom kráľovstve nikdy nedopustil!* Nikdy! Všetci sme si vážili druhého ako brata. Kto nemal, tomu sa požičalo. Keď si si požičal, vrátil si aj dvakrát, aj trikrát - za vďaku. Každý robil na svojom a ak bolo treba, aj susedovi išiel pomôcť.

Na každom kroku počúvam, aká je virtuálna doba zlá. Ako sú mladí zahľbení len do počítačov a nevedia nič spraviť. Ja Vám niečo poviem. Minulý týždeň som vyhľadal nejakého chalana na webe či by mi nevedel obnoviť starú fotografiu. Tak ako som sa presvedčil v 894-om, aj dnes sa mi potvrdilo, že kúzla existujú. Moja fotografia s Annou bola opäť ako nová a spomienka na ňu tiež. Keď som sa osobne šiel chlapcovi poďakovať, obaja sme zostali zarazení ako nikdy. Bol to môj starý dobrý kamarát Maťo.

Virtuálna doba nie je až taká zlá, len netreba prestávať žiť v realite. Ved' len kvôli internetu môžu dnes milióny ľudí komunikovať so svojimi najbližšími, stretávať starých kamarátov alebo ako ja – spomínať na časy dávne, minulé.

Oh, a viete, že som aj na Wikipédii?

S láskou,

Svätopluk

Mária Váňová

Linda

„Erika, mám zlý pocit. Naši tu už dávno mali byť ...“ Asi hodinu po tom, čo tu moji rodičia už mali byť som si začala pripúšťať, že sa niečo mohlo stať.

„Asi sa len zdržali.“ Odvetila neprítomne hľadiac do mobilu.

„Neviem, naši nemajú vo zvyku meškať.“ Naďalej som si húdla svoje.

„Počkať, čo si povedala?“ Konečne odtrhla zrak od toho hlúpeho mobilu. „Že vaši meškajú? Kokos, to je fakt divné ...“

„Mám im podľa teba zavolať?“ Srdce mi začalo búšiť rýchlejšie.

„Skús.“ Odpovedala. Videla som na nej, že už si nie je taká istá tým, že sa nič nestalo.

Vytočila som mamino číslo.

„Zvoní.“ Upokojila som sa. Avšak, nik nedvíhal. Nakoniec sa ozvala odkazová služba a ja som položila.

„No?“ Erika na mňa hodila spýtavý pohľad.

„Odkazovka. Skúsím ešte raz.“ Potriasla hlavou.

Znova som vytočila mamino číslo. Zvonilo to. Dlhó. Asi po šiestom zazvonení niekto konečne zdvihol.

„Haló? Mami? Ste okej?“ Vychrlila som zo seba.

„Kto je tam?“ Z druhej strany telefónu sa ozval neznámy mužský hlas.

„D...á...áno. Tu Linda Kováčiková. Môžem vedieť s kým hovorím?“ Vedela som, že sa niečo stalo. Ten odporný pocit ma celú zaplnil.

„Pri telefóne podpráporčík Jakubčík. Ste v nejakom príbuzenskom vzťahu s Kristínou a Danielom Kováčikovcami?“ Muž mal príliš hlboký hlas a to ma desilo.

„Áno, som ich dcéra. Stalo sa niečo?“ Srdce mi šlo z hrude vyskočiť od strachu.

„Vaši rodičia mali vážnu autonehodu. Viete sa dostať do hlavnej nemocnice v Banskej Bystrici? Budú tam prevezení.“ Pokoj v jeho hlase ma iritoval.

„A...á...áno.“ Neprítomne som odvetila a položila telefón. Nepochádzalo mi čo sa stalo. Slzy mi z očí vyhĺkli automaticky. Ešte som si plne neuvedomovala, čo som sa práve dozvedela.

Erika pribehla ku mne a objala ma. Vysvetlila som jej čo sa stalo a ona mi prisľúbila, že zoženie odvoz. Neprestajne som plakala. Policajt mi nepovedal nič

bližšie, nevedela som, čo mám čakať. Na čo sa mám pripraviť? Majú vážne zlomeniny? Nedajbože sa im stalo niečo vážnejšie? Kto bol na vine? Žiaľ, zatiaľ som nepoznala odpoveď na žiadnu z mojich otázok.

Kým Erika volala nejakým svojim kamarátom a zháňala odvoz, ja som premiestnila svoj obsah žalúdka do záchodovej misy. Bola som vystresovaná. Ruky a hlas sa mi chveli. Mala som návaly tepla a zimy. Bola som vďačná, že bola pri mne Erika, pretože som nevedela o svete. Bol to blbý pocit prázdnoty.

Po príchode do nemocnice mi oznámili, že otca operujú. Jeho stav je kritický, ale má nádej prežiť. Keď som sa opýtala na mamu, sestra sa zatvárila ubolene, privrela oči, stisla pery a pokrútila hlavou sprava doľava. Bolo to niečo ako, je mi to ľúto. Hej, iste. Mne sa však vtedy zrútil svet. Ležala som na zemi zronená otrasnou správou. Mama, človek, ktorý ma priviedol na svet. Žena, ktorá mala byť mojou oporou minimálne do môjho dôchodku. Snažila som sa lapiť dych. Bolelo to, ukrutne. Hnevala som sa, že sa vykašľala na mňa a nechala ma tu samú! Je jedno, že som už dospelá, potrebujem ju! Vždy ju budem potrebovať. Do riti! Ani som nemala možnosť rozlúčiť sa s ňou!

Na chodbe som nechcene urobila malé divadlo. Prišla sestra a pichla mi niečo na upokojenie. Erika ma posadila na stoličku. Večnosť sme tam sedeli nemo, každá zahĺbená vo vlastných myšlienkach. Vedela ako mi je, aj jej zomrela mama. Keď som sa ukľudnila, rozmýšľala som. Veľa. Došla som k záveru, že mama by ma nikdy neopustila, keby nemusela. Milovala ma viac ako čokoľvek, veď som bola jej dieťa. Občas sa to proste stáva, že jedna posratá náhoda človeku prekazí plány. Vraví sa tomu život.

DOSPELÍ

POÉZIA

Zuzana Martišková

Ona

Korene občas prerežú
panenskú blanu
zemskej kôry.

Takéto šťastie
mávajú len letokruhy.

Potom sa nahé
kol - dokola hanbia
už preliate do skriň,
kde na vešiakoch
s nimi nocujú
jej vyrovnané
polkruhy dúhy.

A ona, v klbku,
tiež holá,
krúti sa okolo mňa.

Kol - dookola.

Peter Šípoš

výzva

potreboval by som zlodajku:

- na recidívny prach
- na neželané opuchy
- na pamäť

od predmetov – po cudzie čarbanice na telo

to telo by som chcel:

- zbaviť čarbaníc
- pridať mu vápnik živel a dýchanie

cez prvosienskovo miesto

natahnuť cestičku

a previazať si ju

nehodeným bremenom

Zuzana Holendová

starý flaušák
dýchajúci potom
starých rodičov
pančucháče s očkom
čo rozderavil prerastený necht
po vážne vlašnom rozhodnutí
prestať s fajčením
si rada pripálím
štvrtú cigaretu
nechám vietor
prefúknuť mi šortky
a trávu
a tuje rásť
epická slasť

keď prší

Hana Michalková Tešínská

Čerešňa

Zakvitla biela mladucha
v zákutí nášho sadu,
zlietli sa vtáčky zvedavé
v konároch na poradu.

Milovali jej biely šat
a piesne trilkovali,
tíško sa vzniesli nad oblak,
vzdávali Bohu chvály.

Namiesto bielej nádhery
vyrástli krásne plody,
škorce a drozdy v konároch
robili si z nich hody.

Zobkali sladké čerešne
a tak im dobre bolo,
ich vtáčie chóry každý deň
vždy zneli naokolo.

Zostala plodná čerešňa,
v ďalší rok vyschla zrazu,
prestali vtáčky spevavé
chodiť k nej na poradu.

V ten deň aj otec odišiel,
dodnes mi v duši smutno,
že nebudeme sedávať
už spolu pod čerešňou.

Ľudmila Kõmivešová

Zo zlata

Čierna má farbu zelenej rieky
a modrá prúdi ako krv,
spomedzi všetkých možných zmlúv
aj v tejto tečie o preteky.

No iba z jednej, vo dvoch telách,
rozdielne rovných ako spln a nov,
vytečie aj s ich slobodou,
pravdivý fakt, že je to cela.

Emília Filipová

PICHLÁVÝ

Ani netuším,
kde si sa tu vzal
osamelý smrek.
Nemôžem vedieť,
veď si mi cudzí -
aj keď niekedy
objímam tvoj driek
a pichľavými
ihličkami
si masírujem
nepokojnú dušu.

Tvoj dych
rozvoňal náš dvor
a pomohol mi uveriť,
že svet je v poriadku -
a ja tiež.

Aj keď som ťa ešte
celkom neprijala
do svojho
pamätníka,
predsa ťa ľúbim,
aj keď si pichľavý
ako jež....

Andrej Kučinský

Súzvuč

Ani slovka neriekli, a povedali všetko,

čo na srdci im ležalo i okolo nich tieklo.

Len málo sa sporili, ale mali plány

ako začať po zime a zahojiť rany,

ktoré nikto nevidí, aj keď stále bolia ...

Potom ohník dohorel, vlahou dýchli polia,

nuž vstali a odišli, každý iným smerom,

aby došli ku svojim, ešte predvečerom.

Tak sa zavše stretajú a hovoria bez slov.

Starší zomrel pred rokmi, mladší aj bez svedkov

verne stojí za slovom , tým, čo nevyriekli,

čo písali slzy, keď po dušiach tiekli.

Október 1999

Silvia Magyarová

Nedovolím ti

obložím tvoj svet
mojím tieňom
a nedovolím ti
utiecť

rútiš sa záhradou
a pritom nevieš,
že som tráva

šliapeš po mne
bez hanby
a nebojíš sa,
že narastiem
a nedovolím ti
bežať do neznáma

som ten strom
ktorý si si nevšimol
ani sa on nepotkol..

čakala som to!

čakala som,
že spadneš
vstaneš
a vypočujem si pár štipľavých slov

ale nepovedal si nič,
nasledoval len pohľad
tak nekonečne chtivý
po slobode

Jana Cigániková

Žihľavový čas

Z pohára vypila zvyšky svojej rannej prechádzky. Chuť z nej zostávala na jazyku, hoci sa tomu bránila. Žihľavový čaj. Dotýkal sa jej jazyka, prhlil ju a ona pila. Po dúškoch, opatrne a nesmelo vdychovala vôňu zelene osvetlená slnkom po končeky prstov. Pálil ju a zasycoval, vylieval sa po jej rozpálenom tele a keď ju naposledy pobozkal, dopila.

Odložila pohár a vo svojej jemnosti sa začervenala. Nenápadne sa obzrela, či sa nikto nepozeral a keď zistila, že je sama, odľahlo jej. Odložila zelený pohár a silným výdychom si rosila okuliare. Nadvihla si tričko a utrela si do neho svoj žihľavový dych.

Ráno je ticho. To ticho ju fascinuje, pozoruje ho, počúva, meria zvukom svojho bytia. Maratón v pretláčaní svetla v zreničkách, bosé dotyky podlahy s nohami, hrebeňová seánsa. Odpoveďou je len ticho a nič. Ráno by mohlo byť ženského rodu, to by potom dávalo zmysel. V jedinej márnivej chvíli nasadá na bicykel a plná eufórie točí. Noc bola dlhá a príjemná a pred odchodom ju zodpovedne potľapkala po ramene: „Je čas vstať!“

„Tak teda dobre!“ zhúkla do ticha poľnej cesty. Dych jej dochádzal už na začiatku, zaváhala. Pórmí vytláčala zhluky energie, ktorými sa plnila včera pri večeri. Prísť len k hranici. K hranici svojich možností, keď už telo kapituluje a na bicykli zostane len duša a ticho. Trvá to dlho, hranica je vzdialenejšia ako včera a bližšie ako zajtra. Každým dňom naberá viac síl, o chvíľu už jej táto cestička stačiť nebude. Konečne. Vypľuje poslednú slinu, ktorá zostala v suchom dychu, aby dianie urýchlila.

Pocit ticha, po ktorý sem každé ráno chodí, ju dobehol na polceste. Bicykel sa točí, nesie ju ďalej, ledva udrží smer. Pri jazere zosadne, zhodí ho na zem a žiadostivým pohľadom pozrie na žihľavu. Zohne sa, vytrhne a vloží do tašky.

Po pár sekundách pozrie na boľavé ruky plné malých červených pľuzgierov. Zasmaje sa a ľahne si do trávy. Nahlas prehltnie, keď ju chytí za ruky. Dotýka sa jej jazyka, pŕhli ju. Po dúškoch, opatrne a nespelo vdychuje vôňu zelene osvetlená slnkom po končeky prstov. Páli ju a zasycuje, vylieva sa po jej rozpálenom tele a keď ju naposledy pobozká, nenápadne sa poobzerá, vezme tašku, bicykel. Na hranici svojich možností sa vráti na začiatok.

Je ticho a čas na žihľavový čaj.

Zuzana Martišková

Svadobné... roľníčky

Znudene listovala v nejakom obdobne nudnom časopise s tými najnudnejšími obrázkami aj textami aj reklamami aj názvom: *Tvoj najkrajší deň...* Pravdepodobne mali na mysli ten predtým alebo ten potom. Vizuálna kalkulačka jej veselo cynicky škrtala jednu položku za druhou. Čo ju najviac škrelo bolo, že nie kvôli financiám, ale úplne, úplne paušálne. Všetky tie krikľavé "biele" naaranžované catteringové dekorácie, menu, šaty, doplnky a spol. Nič z toho neladilo s prelomom novembra a decembra. A ona túžila po veľkolepej, ukázkovej, originálnej, neopakovateľnej svadbe. Videla to reálne na pľušť, dážď, víchor, kosu a v pozadí vianočné artefakty. Rozmazané a zafříkané. Svadobné fotografie.

- Bellinka, môžeš mi...cililing...prosím...cililing...pomôcť...cililing - vsúkala sa do vlhkosťou raziaceho kvetinárstva kopa tlačaná otcom. Svadobným otcom.

Hrdo sa postavil pri obrie, v niekoľkých vrstvách pobalené balíky, čo zatiaľ neprezrádzali svoj obsah, ale zdali sa jej akési povedomé. Nový tovar? Nový tovar! Skúsila ich prelustrovať odhadom, ale nemohol to už vydržať.

- Pre teba, dcérka, urobím všetko! - s dojatím zažmurkal na balíky. - Ešte som ich ani ja nevidel, ale vraveli, že sú super! Stíhali to len tak-tak, vankúše, či podsedáky ešte dorábajú, ale základ by bol...- mrmlal do šuchotu igelitu a vydoloval z neho prekvapenie. Svadobné prekvapenie.

Vyčarovalo jej to len plachý letmý úsmev na tvári. Zdalo sa jej, že s jej nápadom usporiadať obrad a hneď aj svadobnú hostinu u neho v kvetinárstve, nebol spočiatku nadšený a stotožnený. Konečne dáva na ňu! Hrdo sa vypla.

- Predstav si, zatvor oči a predstavuj si to... Toto... - odmotal si ju z krku, kam sa mu dojata skryla. - ...poposúvame jednotlivé regále s tovarom k stenám. Črepníky, krhličky, záhradné hadice aj hnojivá môžu zostať, doplníme len kvety, najmä plastové, umelohmotné. Nejaké tie vianočné ruže, vianočné kaktusy, prípadne, tie sa potom neskôr predajú...aj k Veľkej noci. - začal obchodnícky básniť a ona si predstavovala nekonečnú kopu krikľavých červených vianočných ruží. Tak to teda ešte nikto na svadbe nemal. Stále lepšie, ako prípadné polystyrénom - kvázi umelým snehom zaprasené plastom páchnuce vianočné stromčeky. Ok, takže vianočné ruže. Dúfala, že namiesto stužiek a tylu nevymyslí otec vianočné girlandy, lebo tie sa budú lepšie predávať tiež...

- ...pár stojacich črepníkov tu vo dverách a tam pri stene, kde bude stáť od-dávajúci. Starosta nemôže, majú zabíjačku, príde len zástupca, síce vravel, že mu vytrhli dva predné zuby kvôli novej protéze, ale že "nešušle až tak moc"... A tam, tam príde také to veľké kvetinové srdce nad vrchom stola a tam vaše ini-ciály! Kartón obalíme alobalom, bude sa to pekne lesknúť. - rozplýval sa a to srdce, ako rozťahol paže, bolo fakt obrovské. Veľa, veľa... alobalu.

- Aj to potom ešte predám, ak vymením stuhu...veď vieš. "*S láskou spomína rodina...*" - sústrastne zopäl ruky nad alobalovou poslednou rozlúčkou.

Takmer sa rozplakala. Úprimne.

Medzitým vykladal z balíkov sivé črepníky v naozaj totálne barokovo gýčo-vom móde, plné buclatých dietok s vetvičkami zle opracovaného betónu. Našťastie, s patinou starého a oplieskaného. Len tie vianočné ruže si jakživ zatiaľ vôbec nedokázala predstaviť...

- Poobede behneme po tie vaše kreslá. Alebo načo! Len by zavadzali. Z kul-turáku mi iste požičajú stoly s lavicami. Tými primontovanými k sebe. Používajú to, keď majú program v amfiku. Trochu fľakaté sú, ale... to zakryjeme látkou obrusov. - vydoloval z obalu niečo so slnečnicovým vzorom a skladmi, ktoré ne-rozžehlí ani parný valec.

- Ale bielu nemali. Vzal som teda žltú. Iba takú svetložltú, pozri, neboj, Bel-linka. A sú plastové, tie neprepúšťajú vlhko.-

Bellinka sa bála. Červené vianočné ruže na žltých krčmových obrusoch. S kvietkami. Slnečnic. Iba takých svetložltých... Hororová svadobná zostava.

A otec začal z ďalšieho balíka naozaj ťahať girlandy.

- Vianočné som neobjednal, toto sú ešte halloweenske, trval som na bielej, ale mali ju len v kombinácii s oranžovou alebo čiernou. Vzal som tú oranžovú. Nevadí, že sú to tekvičky? A tuto, keď tým strašidielkam či dúšikovia sú to, pre-maľujeme tie vylakané ústa na úsmev... no, nevyzerajú ako sladké anjeličky?- za-šuchotal jej dvoma pred zúfalo roztvorenými očami.

Už sa začínala báť, čo bude v ďalších balíkoch, ktoré otec starostlivo skladal z vozíka.

- Vravel som ti, že ani osvetlenie nebude problém. Tie hadice, čo mi požičali z elektra sú trištvrtocolové a krásna žiarivomodrá s neonovoruzovou. Taký ten mužsko-ženský princíp. Ping-pong, či jak sa tomu hovorí. Pozapletáme ich a na-inštalujeme okolo celého obchodu...- krúžil ukazovákom po kútoch a mrmlal si metráž a ukotvenie.

Ani nemala silu mu ping-pong opraviť na jing-jang. Teraz by už najradšej za-tvorila oči nadobro a prestala si predstavovať. Otec však mal ešte zopár vylep-šení.

- Na zem nainštalujem ten umelý trávnik, čo som mal v lete vonku pred obchodom. Je síce trochu opršaný a zdupaný od blata, ale, ak použijeme tie lacné chryzantémy, aj tak by sa všetky k všetkým neminuli, rozoberieme ich a pospeme to celé... Poriadne nahusto... Aspoň nebude vidieť špina a keby aj niekomu pri jedle niečo spadlo, tá tráva to skryje... Ozaj, jedlo! - skríkol, ale už ďalší balík neotváral. Trochu jej odľahlo. Predstavila si psie granule.

Odmĺčal sa. V duchu preberal okolité reštiky a stravovacie jednotky.

- Kebab by nemusel všetkým chutiť, pizza je moc veľká, cestoviny nie, hamburger by mohol byť ako predjedlo, v krajnom prípade... Myslíš si, že keby poprosím kuchárky v tej osobitnej škole tu poblíž, že by nám spravili pár chodov navyše?! Nie, oslovím ich v učňovskom stredisku. Ak budú variť prváci, vyjde to lacnejšie. - otočil sa na dcéru.

Nasucho preglgla.

- A bude aj muzika! - tleskol, aby ju prebral z letargie. - Poznáš Kelčovanku? Tí, čo hrávajú na seniorparádach? Tak, síce Jozef s Ivanom nemôžu, lebo majú vtedy nejaký pohreb, ale ostatní dvaja prídu. Veď trúbka a heligónka nie sú až také potrebné. Stačí malý bubon, harmonika a ja si spravím ešte z pivových štupľov ten...oný, ozembuch. Vždy sa mi to tak páčilo na svadbách! - začal si s prižmúrenými očami do hmkanej melódie búchať imaginárnym nehudobným nástrojom.

- Ta...tatatata...ta...tatatata....ta...tam - tadááá... -

- To je smútočný pochod, Pochod padlých hrdinov...otec, svadobný znie...trochu inak. - opravila jeho playlist.

- To ešte doladíme. - uzavrel hudobnú vložku a odhodil neviditeľný ozembuch.

- Bellinka?! Bellinka a kam bežíš?! - nestihol ju skoro pribrzdziť.

- Idem si do požičovne karnevalových kostýmov zabezteľovať nejaký...nejakú priliehavú svadobnú róbu!... Neviem ešte či godzilu, alebo pikačua! - vyprskla a buchla dverami, len tak zacililingalo.

- Nemusíš...už som volal... - skúšal, ale už bola preč.

Mobil však predsa len vytiahol a priložil k uchu.

- Vybavené. Svadba bude v kostole. Tak, ako má byť. Bol som taký presvedčivý, že teraz sa jej aj svadba na úteku v nočnej košeli bude zdať lepšia, ako to všetko, čo som jej ponúkol. Mám to u teba, zaťko! Idem povracať tie kraviny do skladu. Maj sa! A... povedz jej, že pikaču by moc splýval s obrusmi, nech vyberie niečo do fialova, aby to trochu kontrastovalo...Čo? Nerozumieš? Nerieš, ona ti to vysvetlí... alebo ťa prizabije. Nás oboch... - usmial sa na aparát. - Blázon, starý, na čo sa ty už nedáš nahovoriť... - ohol sa k porozbaľovaným estetickým katasťofám, aby ich pekne zas uložil a vrátil. Láska hory prenáša. Aj balíky.

Ivana Obuchová

Tóno

Tóno pozoroval v obývačke z gauča svoju ženu. Utierala tento týždeň po stý krát prach. Zdvihla každú vázičku, utrela pod ňou poličku a položila ju na pôvodné miesto. Vždy všetko položila na svoje miesto. Ako to z duše nenávidel!

Dvadsať rokov mala každá vázička svoje miesto. Črepník s kvetom, poháre, ktoré pripomínali deň ich sobáša, fotelky. Keď ich večer nechal tak ako pozeral, teda pri sebe aby si mohol vyložiť po celom dni nohy, ráno ich pred odchodom z domu posunula na svoje miesto.

Občas odišla s deťmi na prázdniny ku kamarátke, alebo s mamou do Tatier. Vtedy sa tešil, ako nechá všetko tak po celý týždeň. Fľašu od piva na stole, špinavý pohár v drese, uteráky v kúpeľni prehodené na šnúre, igelitku so smetami v kuchyni. Celých dvadsať rokov sa snažil o to, aby bol smetný kôš v kuchyni.

„Nie, nebude to tu smrdieť!“ mala pripravenú odpoveď. Boli to hlúposti, ale jemu tá Janina pedantnosť liezla už na nervy.

Nemôže povedať, že by bola zlou ženou. Varila celkom chutne aj koláče piekla výborné. Ožehlené oblečenie mu pekne ukladala do skrine a keď si vytiahol tričko práve zo spodku, pekne mu to opäť urovnala. Aj ponožky ho čakali v zásuvke popárené. Občas mu nejaká síce chýbala. Niekedy nevedel nájsť tričko, ktoré práve potreboval. Pravidelne niečo komentovala, keď išiel po práci na dve tri pivá. A čo? Vari si nezaslúžil oddýchnuť si a porozprávať sa s kamarátmi?

Po čase ho prestala priťahovať. Všimol si, že sa iným mužom páči. Aj susedia radi zazvonili u nich pod nejakou zámienkou. Raz požičať cukor, potom že či on nie je doma, potom dačo priniesli. Všetko si to s nimi v krčme vybavil. Už nechodia. Vlastne, keď sa to tak zoberie, už k nim nechodí nikto. Dokonca ani rodina. Kto-vie prečo.

Nebol si istý, či nemá milenca. Niekedy nebola doma celý deň. Decká medzičasom vyrástli, vedeli sa už postarať o seba. Jana im večer, aj stihla poprať. Ale kde chodila, netušil. Keď prišla pred polnocou, vyzeral ju z obloka spoza záclony. Žiarlil, no nepýtal sa kde bola. Má predsa svoju hrdosť.

Možno nemala milenca, ale dáku inú prácu. Nikdy nedokázal pochopiť ako môže hospodáriť s tým, čo jej dával na výplatu. Občas urobila cirkus, že jej dáva málo a vtedy odvrkol, že dáva toľko ako ona a potom dala pokoj. On potreboval pre seba viac peňazí. Jazdil s autom, kúpil si nový počítač, nový televízor, potom vymenil auto, potom počítač. Aj oblečenie si pravidelne dokupoval. Nebude hádam chodiť vo vlnajších topánkach a vypraných tričkách? Jana chodila stále

v tom istom. Striedala tri pulóvre, ktoré si sama uštrikovala. Nosila jedny rifle. Vetrovky ponosila ešte po deťoch.

Aj to mu na nej prekážalo. Nahovoril ju, aby si kúpila koženú bundu. Pristala jej. Ale miesto topánok, nosila naďalej tenisky a ruksak. Nie ako iné ženy. Kabát, lodičky, sukne. Vraj sa cíti pohodlnejšie v nohavičiach a v teniskách.

V lete chcel ísť na dovolenku do hotela. Ona na chalupu. Po troch dňoch takej dovolenky s latrínou miesto záchoda povedal dosť a išlo sa domov. Nech si na takú dovolenku chodí sama.

„Mohla by si ten prach utierať trochu tichšie?“ Opýtal sa Jany a chcel pokračovať v driemaní.

„Mohla.“ Otvorila okno, aby vyprášila prachovku a vrátila mu otázku.

„A ty by si konečne mohol vymeniť na chodbe tú žiarovku?“

Zase otravuje. Je nedeľa. Nebude vymieňať žiadnu žiarovku. Keď potrebuje viac svetla, nech si vymení. Zobral do rúk už prečítané noviny a robil sa, že našiel dôležitú informáciu.

O chvíľu sa osprchuje a pôjde k Andrei. To je jeho nová priateľka. Je celkom iná ako Jana. Vysoká, kypré boky, veľké prsia. Vždy ho čaká v čipkovanej bielizni a v priesvitnej blúzke. Na nohách má papučky, čo klopkajú po dlažbe, keď mu v kuchyni naberá jeho druhý obed. Síce nie je taký chutný ako ten Janin, ale veď si prisolí.

Potom spolu s Andrejkou umyjú riad. Ona bude umývať. On utierať. Veď nie je žiadny trkvas, aby jej nepomohol. Jasné, aj povysáva. Andrejka je unavená z varenia obeda. A ona vie tak milo poprosiť.

Vraj:

„Tonko, zlatíčko, bolí ma chrbátik, nemohol by si povysávať?“ usmeje sa na neho červenými perami.

„Ja nám zatiaľ urobím kávičku. Chceš dva cukríčky a aj koláčik k nej?“

No tak nie celkom koláčik, ale zákusok, čo kúpil cestou. Ale na tom nezáleží.

„Miláčik a potom by si mohol zavesiť tú bielizeň, čo sa doprala.“ Bude pokračovať Andrejka v nenápadných poveloch.

„A prosím ťa polej aj kvetinky na balkóne.“ Postrapatí mu vlasy a nežne po-
bozká na čelo. Ktorý chlap by takejto mačičke odolal.

Tresk!

Jana buchla dvermi. Alebo žeby prievan? To je jedno. Hlavne, že už odišla. A nezaujímá ho ani kam išla. Tóno pozrie na hodinky. Ukazujú pol tretej. To už bude mať Andrejka navarené.

Ide sa osprchovať a cestou sa zastaví pre zákusky, ktoré mu kázala kúpiť.

Emília Molčániová

Choroba z povolania

Šanónik bol pre miestnu pobočku banky niečo ako maskot. Jeho drobná a nenápadná postavička zdieľala priestory pokladne už dobrých tridsaťosem rokov. Prvýkrát si sadol na stoličku bankového pokladníka ako čerstvý maturant ešte za totality a odvtedy si nikto zo zamestnancov nepamätá, že by čo i len jediný pracovný deň zívalo okienko jeho prepážky prázdnotou. Nevedel, čo je dovolenka, náhradné voľno, alebo nedajbože péenka.

Nikdy v histórii jeho pracovného pomeru sa nestalo, že by bol chýbal v pokladni jediný halier, neskôr cent. Hlava pána Šanónika bola hotovým komputrom. Keby ste sa ho v ktorúkoľvek hodinu spýtali, koľkože to má v pokladni peňazí, povedal by vám to presne a možno by k tomu pridal aj počet uskutočnených transakcií. Pamätal by si, aká bola najvyššia a najnižšia suma, ktorá mu prešla toho dňa cez ruky, ale určite by si spomenul nielen na najstaršieho i najmladšieho klienta, ktorého ráčil obslúžiť. Raz dokonca pomohol policajtom usvedčiť z prenevery istého podozrivého, keď po ôsmich dňoch podal vyšetrojúcemu podrobný popis podozrivej osoby s ktorou mal tú česť prísť do styku.

Žil sám, na ženy čas nemal. Úplne zasvätil svoj život službe obyčajným ľuďom, klientom, finančníkom, obchodníkom a ekonómom. Je otázne, či by so svojim platom dokázal uživiť rodinu, a preto sa o ženy preventívne radšej nezaujímal. Poviete si: bankovníctvo je predsa najlepšie zarábajúce odvetvie nášho hospodárstva. Jemu však prešlo toľko miliónov cez ruky, že popri tom mu jeho plat pripadal ako almužna.

Trošku skreslený pohľad, priznávam, ale jeho práca ho vo všeobecnosti urobila čudákom. Nekalkuloval iba za prepážkou, vedel do posledného centa vyčísliť, kde a na čo všetko minul svoje peniaze za posledný mesiac. Vedel presne, aký obnos má v peňaženke, v kredenci a nakoniec na svojom konte v banke. Nežadoval striktnosť a prísnosť iba od seba, ale aj od svojho okolia. Nikdy nenechal nikomu sprepitné, všimné, tringelt, či ako sa to zvykne nazývať, platil vždy presne, ale i nazad chcel iba to, čo mu patrilo, žiadne plytvanie, či nonšalantné rozhadzovanie neuznával.

Jedného dňa Šanónik šokoval svojich kolegov a kolegyne, keď jeho miesto za okienkom osirelo. Nie, nenadobudol dôchodkový vek, ani neumrel, jednoducho prvýkrát vo svojom živote ochorel a do práce sa nedostavil. Kolegyňa Čičátková

odmietla pracovať, lebo kedykoľvek sa pozrela na tú stranu, pokladníková neprítomnosť ju tak vyviedla z miery, že robila chyby a nedokázala sa na nič sústrediť. Na naliehanie ostatných kolegov museli vylepiť na okienko Šanónikovu podobizeň a iba vtedy nastal na pracovisku banky konečne aký-taký poriadok a pracovná harmónia.

Nuž a náš účtovníček zatiaľ trpel. V noci dostal žľzníkový záchvat a sanitka ho odviezla do špitála. Už pri prevoze sa dožadoval poznať sumu, ktorá obnáša prevoz pacienta do zdravotníckeho zariadenia. Márne mu lapiduch vysvetľoval, že to má grátis a v cene poistenia, nakoniec mu to museli zistiť a on si to spokojný zapísal do hlavy. Choroba z povolania sa prejavovala u neho na každom kroku a pri každom úkone, či vyšetrení. Potreboval vedieť, čo stojí nocľážné za jedno lôžko a noc, odber krvi, či pasáž žalúdka, krvný obraz, sono, ale i cena jeho diétného menu. I pri bolesti tíšiacich injekciách, ktoré oblbovali, mu mozgové závitý pracovali na plné obrátky a bezporuchovo. Personál si pomaly zvykal na to, že má v rukách pochodujúcu kalkulačku a bez vyzvania mu hlásil sumy za jednotlivé zdravotnícke úkony. Šanónik bol spokojný, lebo vedel, koľko doposiaľ stojí štát jeho liečba suma sumárum. Keď to porovnal s jeho odvodmi do zdravotnej poisťovne za odpracované roky, iba sa mlčky usmial, bol totiž vo výraznom pluse.

Keď mu však zahlásili, že sa jeho ochorenie nedá liečiť konzervatívnou metódou, ale že je potrebná operácia a žľzníkové kamene musia von, spozornel.

„Za koľko to bude?“ spýtal sa ako prvé.

„To zatiaľ nemôžeme vedieť, všetko bude záležať na okamžitých okolnostiach. Ale ak si to želáte, môžeme vás priebežne informovať,“ snažil sa chirurg Šanónika upokojiť.

„Určite?“

„Určite,“ prisľúbil lekár.

V polovičke operačného zákroku, keďže chcel svoj sľub daný pacientovi splniť, nariadil chirurg anesteziológovi:

„Prosím, preberte pacienta.“

„Ako? To predsa nemyslíte vážne! Teraz, s otvorenou brušnou dutinou?“

„Áno, práve teraz,“ trval na svojom lekár. Počkal, kým operant otvoril oči a potom mu oznámil:

„Pán Šanónik, doposiaľ je to za tristo päťdesiatdeväť eur aj tri centy, mám pokračovať?“

„Môžete,“ odpovedal pacient a spokojne zavrel oči. Mohol ďalej nerušene spať, finančne to zatiaľ všetko sedelo a neprekročilo to ním predpokladaný rozpočet...

Marta Lehetová

Dvojitý Peter

Sledujem dvere, kedy sa otvoria. Už by to malo prísť. Predsa nás nenechajú tak dlho bez dozoru. Toľko myšlienok mi blúdi hlavou. Aká asi bude? Mladá, stará? Nevieť sa už dočkať. Zrazu sa otvoria a v nich sa objaví naša riaditeľka aj s novou učkou. Milo sa usmiala a spustila.

„Žiaci, toto bude nová triedna, pokiaľ sa nevráti vaša bývalá. Rešpektujte ju a pomôžte jej, pretože vy ste jej prvá trieda. Dúfam, že sa môžem na vás spoľahnúť.“

Všetci sme prikyvovali hlavami na znak súhlasu. Len čo sa dvere za ňou zavreli, v triede nastal veľký chaos. Chlapci si ju pozorne obzerali a my dievčatá sme si šuškali a zvedavo na ňu čumeli. Páčila sa nám. Bola mladá, krásna, so zvláštnym rozstrapateným účesom na hlave a s potmehúdskymi čiernymi očami. Určite nám ju áčkari a céčkari budú závidieť!

Chlapci sa asi chceli ukázať v čo „najlepšom“ svetle, kričali a hádzali po sebe handru. Proste bavili sa a jednoducho ju nebrali na vedomie. Učka sa postavila k stolu a príjemným hlasom povedala: „Prosím, utíšte sa! Najprv vám poviem niekoľko slov o sebe. A začala ...

„Aby sme sa čo najskôr spoznali, každý z vás sa mi postupne predstaví.“

A tak to išlo pekne poporiadku, až prišiel rad na nášho najväčšieho zbojníka v triede. S hrmotom sa postavil a začal robiť grimasy. Celá trieda sa rehotala. Najradšej by som mu jednu strelila, ale bála som sa, že mi ju vráti.

„Myslím si, že je najvyšší čas, aby ste sa upokojili. Povedz meno a priezvisko!“

„Volám sa Peter Peter.“

Učka naňho pozrela prísny pohľadom.

„Čujme ešte raz tvoje meno a priezvisko.“

„Veď už som vám povedal, že sa volám Peter Peter.“

„To je meno alebo priezvisko? Nerob si zo mňa dobrý deň!“

„Ja si z vás nerobím, to je fakt moje pravé meno a pravé priezvisko.“

Pozrela po triede a keď videla, že súhlasne prikyvujeme hlavami, pousmiala sa a vtipne dodala: „Odteraz ťa budem volať Dvojitý Peter.“

Peter sa urazil. Pohrdavo pozrel na triednu a potom na mňa.

„Čo sa tak blbo tváriš?“ spýtala som sa.

„Do toho ťa nič! Dvojitý Peter!“ pokračoval namrzene.

O chvíľu ho to prešlo. Do konca vyučovania sa už nič mimoriadne nestalo, ale ja som na ňom videla, aký je stále nadurdený. Ako ho poznám, určite vyvedie nejakú hlúposť. Je to len otázka času. Keď triedna vyšla z triedy, vyplazil za ňou jazyk. Ešte dobre, že to nevidela. Prevrátila som očami a buchla Petra po ruke. Prísne som mu dohovárala.

„Nemrač sa už toľko! Náhodou, Dvojité Peter sa mi páči.“

Pravda pravdúca, Peter bol najkrajší chlapec v triede. Mne sa veľmi páčil, ale nemohla som mu to povedať. Všetci by sa mi smiali, keby sa to dozvedeli. A on! Ani si to nedokážem predstaviť. Určite by si myslel, že som spadla z Marsu. S Petrom som sedela v jednej lavici už od prvého ročníka. Stále sme boli dobrí kamaráti, aj keď povahou - mimochodom aj známkami - sme sa k sebe vôbec nehodili.

Zopár dní v triede vyzeralo super. Už som si myslela, že Peter sa nehnevá za tú prezývku, ktorú mu triedna vybrala. Aspoň nič tomu nenasvedčovalo. Správal sa slušne a občas sa mi zdalo, že aj on po mne trochu poškuľuje. Požičal mi farbičku, ponúkol ma cukríkom, dokonca párkrát mi niesol tašku zo školy. Chytil ma aj za ruku, ale hneď ju stiahol. Zaplavila ma červeň a rýchlo som sklopila zrak. Jednoducho frajer! Niečo ma v bruchu poštekľilo. Netušila som, čo to znamená. Trvalo to iba chvíľu.

Nastal deň, kedy som už od rána mala tušáka, že nad našou triedou začnú trepať blesky. A hneď na to prírčil aj poriadna búrka. Očkom som ho sledovala. Ten sa náhle zohol k taške a začal v nej čosi kutrať. Počula som, ako z nej niečo vyťahuje a potajomky sa s tým babre. Po chvíli to vyložil na lavicu. Potmehúdsky sa pri tom usmieval. Naplnila ho spokojnosť. Bola to malá škatuľka od masla a z nej vychádzal nejaký divný zvuk. Bála som sa jej dotknúť.

„Čo tam máš?“ zvedavo som na neho vytrieštila oči.

„Dočkaj, čoskoro uvidíš!“

Obchádzajú ma mrákoty.

„Prší?“ rýchlo som pozrela cez okno.

„Nebud' smiešna!“ odbavil ma.

A je to tu. Musím priznať, že som v tej chvíli mala zmiešané pocity, ale verila som, že nevyvedie žiadnu lotrovinu. U neho to bolo zvykom. V každej triede sa určite nájde také individuum, ako je on.

Vôbec ma nepočúval. Zadíval sa na mňa pohľadom chystajúcim útočiť, keby som mu bránila v jeho hre. Jednoducho machroval. Víťazoslávne sa postavil a podišiel k stolu. Podal učke škatuľu so slovami: „Prosím, otvorte to!“

Pozrela na neho neveriacky a vzdychla si. „Musí to byť?“

„Nie ste zvedavá, čo som vám priniesol?“

Dlho váhala, niečo sa jej nepozdávalo, ale nechcela pred nami vyzerať ako nejaká sopľaňa. Otvorila vrchnák na škatuli a zrazu ... Myš z nej vyskočila a po-behovala z jednej strany na druhú. Učka vyliezla až na stoličku a príšerným hlasom volala.

„Chyťte tú myš a zaneste vonku!“

Akoby upadla do nejakej hypnózy, tak sa chvela. A my baby s ňou. Jačali sme a vrešťali. Hystéria zasa z našej strany. Také divadelné predstavenie sme už dávno nezažili! Zrazu myš zastala pred lavicami a ani sa nehla. Vtedy sme pochopili, aká je to myš. Vyzerala ako živá.

„Je to super!“ Je to poriadna kravina!“ utŕžil Peter pochvalu od spolužiakov.

Chlapci burácali od smiechu, vyskočili z lavíc a revali, ako keby bol padol dôležitý gól. Baby by sa takto určite nesprávali. Keby tak prišla riaditeľka do triedy!

Učiteľka sa náhle prebrala z tranzu. Tvár mala bledú ako stena. Jej bledosť priťahovala tmavé mraky nad hlavu Petra, aspoň sme si všetci takto mysleli. Čakali sme, že bude zúriť. No ona mlčala.

Peter sa spokojne usmieval, akoby sa nič nedialo. Vychutnával si svoje víťazstvo. Dvojité Peter sa pomstil! Novej triednej! Všetkým babám! Pokojne sa postavil, zobral myš do ruky a vrátil naspäť do škatule.

Hľadela som na neho ako teľa na nové vráta. „Si poriadne šibnutý!“ vyletelo zo mňa ako z atómovej hlavice. Štvrtáci sa takto nesprávajú,“ povedala som mu z mosta do prosta, keď som konečne sadla na svoje miesto. „Najradšej by som ťa nakopala do zadku!“

Petrom poriadne šklblo. Uvedomil si, že naozaj prestrelil. Urobil zo seba poriadneho debila! Hneď skrotol. Započul svoj zvon. Srdce, ktoré tak silno znelo v tom hlbokom tichu. Postavil sa. Chcel niečo povedať, ale triedna ho umlčala.

„Som rada, že ste sa tak dobre zabávali, chalani. Už dávno som si takto nezasákala. Zo stoličky na zem ... Musím začať trénovať, aby som nabudúce nemala s tým problém.“

Moje rozčarovanie nemalo konca. Čakala som pohromu. Tá sa nedostavila. Prevrátila som očami. To nie je fér. Mňa by určite za to vykričala. No na druhej strane ju chápem, že zlosťou nič nedosiahne.

Namiesto dlhého kázania začala rozprávať. O chlapcovi, ktorý sa nevedel vmestiť do kože. Bol ľahťikársky a vo svojej roztopašnosti vystrelil svojmu najlepšímu kamarátovi oko. Teraz má jedno oko sklené.

Všetci sme ju počúvali so zatajeným dychom. Rozprávala ako anjel. Ticho, milo. Keď skončila, pozrela na Petra a usmiala sa na neho. Ani sme nezabuzčali, len napäto očakávali, čo urobí. Sklopil svoje nádherné modré oči a dlho mlčal. Stačilo iba niekoľko viet a Peter konečne začal premýšľať. Ukázalo sa, že aj on je

citlivý a dobrý chlapec. Nevedel nájsť vhodné slová. S nádejou v očiach podišiel k učke a silno ju objal okolo pása.

„Prosím, pani učiteľka, nepovedzte to rodičom. Už to viac neurobím!“
Nepochopiteľné! Neuveriteľné! Náš Peter si priznal chybu.

Daniela Peleščáková

Zasadím pierko

Zasadím pierko
ktoré stratil Anjel
možno ma zemička
obdarí krídlami

budem ich polievať
chichotavým dažďom
zohrievať úsmevom
hladiť perami

a keď ma unesú
vznesiem sa jako vták
poletím k tebe
čakaj ma podvečer

keď deň sa chystá spať
noc otvorí mi bránu
slová sa skutkom stanú
to mi ver

pozriem ti do očí
a keď sa uvidím
poviem ti leť
a krídla odovzdám

Lenka Kerestešová

Obyvateľom mojej dediny

Moja dedina sa zmenila.
Vystavala chodníky a domy.
Má webstránku, trend novodobý,
žlté a modré smetné nádoby.
Na Taľke pribudla vila.

Za škôlkou je ihrisko,
vraj multifunkčné. To je aké?
Železné preliezky a nohy v mláke
boli viac. Tuším také
autentickejšie športovisko.

V kostole som si nikdy nesadla.
Nebolo totiž miesta.
Ej, nadávala som v duchu ja hriešna,
že som rýchlejšie na omšu nešla.
Dnes je tam prázdnota fádna.

Na ceste, pri ktorej sme sa hrali,
prejde dnes áut asi milión.
Vyrýva brázdy každý kamión,
z výfuku lezie mu škorpión.
Cesta aj ľudia sú rozoraní.

Menej kontaktu, lebo sme sebestační
a máme sociálne siete.
Boli sme, Lipničania, blízki. Ešte viete?
Chráňme si veci odjakživa sväté.
Nebuďme k sebe vlažní.

Jana Jančovičová

Hanušín

Cti otca i matku,
bo vychovali z teba Slováka,
cti dejiny svojej Matky Zeme,
v nich skrytá je hrdosť rodáka!

Sčerila sa hladina medzianskych vôd,
predo mnou človek? Či vodný zjav dôb?
Spýtal sa: „Tri želania? Praješ si? Vrav!
Si synom svojho otca, videl som ťa rásť!“

Dúhou farbistou zrkadlil sa jeho plášť,
kvapká voda z pevných paží na listy,
dych jeho ostrý chladný, neistý...
„Čo si zač?“ hľadím na spleť vodných kožušín.
„Som Pán toplianskych vôd, pán Hanušín!
Zjavím sa v súmraku, na úsvite
každých sto rokov ma uvidíte...
Predal ti otec dedičnú palicu? Ona je tá pravá!
Ty tvojmu synovi dáš ju po pravici,
držať ju musí pevne, nie na pramici!
Nuž želaj si rodák, otec svojho mena...
hanušovská tebe sláva, buď naveky pozdravená...
Želaj si, ako otec tvoj, keď zazrel ma v mútnych vodách,
si synom svojho otca, hanušovský rodák!“

„Pane, prajem si chodník cez lúku,
po ktorom smú deti kráčať bez ostychu ,
ďalej rodnú našu večnú pýchu-
múku zo zrejúcich plných klasov,
dedinu kvitnúcu,
stvorenú zo stareckých, rodičovských i detských hlasov.
Viac priať nemám si čo, drahý pane!“

„Nuž, milý Hanušovčan,
nech sa tvoje pranie i mojím stane!“

I stalo sa:

Sto rokov kráčal po zemi ded,
s palicou krivolakou... dnes už ho niet...
S palicou kráčal hľadiac do medzianskych vôd,
chrániac naveky svoj hanušovský rod...
I ty stoj na mieste, kde stál on,
čakaj Hanušína,
keď udrie zvon.
Chráň, čo ti otec, matka zachovali v srdci Slováka,
nech úcta k rodnej zemi vládne,
ako hrdosť rodáka!

Cti otca i matku,
bo vychovali z teba Slováka,
cti dejiny svojej Matky Zeme,
v nich ukrytá je hrdosť rodáka!

IHNÁTOVE HANUŠOVCE 2018

Zborník 8. ročníka literárnej autorskej súťaže

Vydavateľ: MsKS mesta Hanušovce nad Topľou
Zostavovateľ: Mgr. Agáta Krupová
Grafická úprava obálky: Zuzana Sotáková
Rok vydania: 2018
Sadzba a tlač: Tlačiareň Kušnír Prešov

ISBN: 978-80-973142-0-0

EAN: 9788097314200